

Sborník dobré praxe

strategického plánování a přípravy politik začleňování
obyvatel sociálně vyloučených romských komunit

Sborník vznikl v rámci projektu Role měst v integraci
sociálně vyloučené romské lokality - Praha 14

Autor a editor:

Městská část Praha 14

Bratří Venclíků 1073/8

198 00 Praha 9

Tel. +420 281 005 111

Fax +420 281 912 861

Ident. datové schránky MČ Praha 14: pmabtfa

podatelna@praha14.cz

www.praha14.cz

www.romplan.cz

Koordinace:

Mgr. David Beňák

david.benak@praha14.cz

Obsah:

Mgr. Jan Schroth

jschroth@iom.int

Mgr. Alexandra Šimčíková

alexandra.simcikova@mepco.cz

Mgr. Otto Mertens

otto.mertens@mepco.cz

Grafika a tisk:

LAB:ORG

info@laborg.cz

Projekt "Role měst v integraci sociálně vyloučené romské lokality – Praha 14 CZ.1.04/5.1.01/77.00083" je financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

© Úřad městské části Praha 14

Praha, březen 2014

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

OBSAH

Úvod	4
Základní informace o projektu	5
Představení partnerů a prezentovaných organizací	7
1. Oblast BYDLENÍ	9
Španělsko	10
Nizozemsko	18
2. Oblast ZAMĚSTNANOSTI	23
Španělsko	24
Nizozemsko	32
3. Oblast SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	37
Španělsko	38
Nizozemsko	41
4. Oblast VZDĚLÁNÍ	45
Španělsko	46
Nizozemsko	51
Přílohy	53
Kontakty	66

Úvod

Tuto brožuru považujte za průvodce dvěma přístupy (nizozemského a španělského) k sociálnímu začleňování Romů. Brožura vznikla díky možnosti výměny zkušeností a přenosu dobré praxe v oblasti řešení problémů sociálního začleňování romské menšiny.

Nizozemský přístup zastupují města **Veldhoven** a **Nieuwegein**, které se snaží Romy začleňovat systematicky a komplexně v několika oblastech ve spolupráci s několika partnery najednou.

Španělský přístup reprezentuje organizace **Instituto de Realojamiento e Integración Social** (Institut pro obnovu bydlení a sociální integraci) zřízená Autonomní oblastí Madrid, která si vytvořila ucelené know-how a to nabízí k využití městům ve Španělsku.

Každý zahraniční partner přistoupil k řešení sociálního začlenění s ohledem na svá specifika. Jedná se tedy o přístupy, které není možné srovnávat, a ani my jsme se o to v projektu nepokoušeli. Do každé země přišly skupiny Romů odlišným způsobem a historický vývoj byl také odlišný. O to více je seznámení s oběma přístupy zajímavé a inspirativní.

Projekt byl pro městskou část Praha 14 inspirací. Získané zkušenosti jsme využili při vytváření nové bytové politiky městské části a při aktualizaci Komunitního plánu sociálních služeb a Komunitního plánu zdravé městské části.

Věříme, že i touto zprostředkovanou formou může být projekt inspirací i pro vás.

Realizační tým projektu.

Základní informace o projektu

Role měst v integraci sociálně vyloučené romské lokality Praha 14 CZ.1.04/5.1.01/77.00083

Městská část Praha 14 rozhodla realizovat tento projekt v návaznosti na vládní Strategii boje proti sociálnímu vyloučení v letech 2011-2015. Projekt se zaměřoval **na výměnu zahraničních zkušeností a přenos dobré praxe v oblasti řešení problémů** sociálního začleňování romské menšiny, kterou lze aplikovat v této městské části.

V rámci projektu byla navázána spolupráce se zahraničními partnery, kteří podobnou problematiku v posledních letech úspěšně řeší.

Prvním partnerem projektu byla organizace **Instituto de Realojamiento e Integración Social** (Institut pro obnovu bydlení a sociální integraci) zřízená Autonomní oblastí Madrid. Z této spolupráce **vzešly dvě zahraniční stáže** pro zástupce primární cílové skupiny, konkrétně pro představitele ÚMČ Praha 14, představitele jiných městských částí a další partnery ze sociální oblasti. Program byl zaměřen na strategické plánování s cílem začlenění obyvatel sociálně vyloučených romských komunit. Prioritně byla akcentována tematika zaměstnanosti, bydlení, sociální péče a komunikace s veřejností.

Druhý zahraniční partner projektu, město **Veldhoven**, se podílel na dalších dvou **zahraničních stážích** pro primární cílové skupiny. Program těchto studijních cest byl zaměřen obdobně. V oblasti zaměstnanosti byly studijní stáže navíc zaměřeny na sociální začleňování Romů při využití principů sociální ekonomiky.

Jednou z klíčových aktivit byla tzv. pilotáž. V této aktivitě byly využity znalosti odborníků z Nizozemska, kteří provedli analýzu nově nastavené bytové politiky MČ Praha 14 a činnosti sociální firmy SP Černý Most s. r. o., ve které má MČ Praha 14 majetkový podíl. Výsledky analýz budou využity pro nastavení strategických cílů a postupů v oblasti bytové politiky a programů zaměřených na oblast zaměstnanosti.

Zahraniční partneři byli zapojeni do aktivit souvisejících s vytvořením **webové aplikace** o všech projektových aktivitách a práci v rámci projektu – **www.romplan.cz**. Poskytnutím příkladů dobré praxe v oblasti strategického plánování a politik samospráv se aktivně metodicky podíleli na tvorbě podpůrných materiálů a dokumentů.

Českým partnerem projektu Role měst v integraci sociálně vyloučené romské lokality – Praha 14 je společnost **MEPCO (Mezinárodní poradenské centrum obcí)**, jejímž úkolem bylo koordinovat mezinárodní aktivity se zahraničními partnery či se podílet na tvorbě **sborníku dobrých praxí**.

Představení hlavních zahraničních partnerů a prezentovaných organizací

IRIS - Úřad pro přesídlení a sociální integraci (Instituto de Realojamiento e Integración Social)

Úřad vznikl na základě zákonného nařízení č. 16/1998.

Vize IRIS je poskytovat komplexní řešení v dosažení integrace přestěhovaných rodin a přispívání ke zlepšení kvality života zájemců o (nové) bydlení v Autonomní oblasti Madrid.

Základní metodologické principy sociálních programů IRIS:

- Pro úspěšné sociální zapojení osob, se kterými pracuje IRIS a které jsou většinou příslušníky romského etnika, je nutné si uvědomit, že být vyloučen ze společnosti není některým rysům jejich kultury vůbec cizí.
- Sociální intervence proto musí upřednostňovat takové metody, které jednotlivcům pomohou (na bázi dobrovolnosti – pokud mají zájem) změnit zvyky, které jejich sociální integraci ztěžují. Současně začnou rozvíjet právě ty rysy kolektivní identity, které povedou k uvědomění si své nové role, k emancipaci, ale současně k povinnostem a respektu k právům ostatních. To ale nebude možné, pokud se jim neotevrou reálné možnosti ve společnosti.

Aby bylo možné tuto politiku realizovat, podporuje Odbor životního prostředí, bydlení a územního plánování Autonomní oblasti Madrid prostřednictvím institutu IRIS aktivity, které umožňují jak samostatnost jednotlivce, tak i společenskou solidaritu.

FSG - Nadace pro záležitosti Romů (Fundación Secretariado Gitano)

FSG je sociální, interkulturní nezisková organizace poskytující služby pro rozvoj romské komunity ve Španělsku a dalších státech Evropy. Aktivity organizace se datují od 60. let minulého století, ačkoliv právně vznikla až v roce 1982. Její aktivity se soustředí na:

1. Programy a služby pro zlepšení životních podmínek a rovnosti příležitostí
2. Boj s diskriminací a právní ochranu
3. Mezinárodní spolupráci
4. Podporu kultury a sociální spolupráce

- 5. Prohlubování interkulturního charakteru
- 6. Organizační rozvoj
- 7. Ekonomickou udržitelnost

Vizí FSG je přispívat k budování soudržné a interkulturní společnosti, kde je romské obyvatelstvo svobodné a plnoprávné v oblasti lidských a občanských práv.

Více na www.gitanos.org.

Veldhoven

Obec Veldhoven se nachází v provincii Severní Brabantsko v sousedství města Eindhoven. Veldhoven byl vytvořen sloučením několika menších obcí jako rezidenční obec pro obyvatele Eindhovenu. V současné době má téměř 45 000 obyvatel.

Nieuwegein

Město Nieuwegein se nachází v provincii Utrecht, několik kilometrů jižně od stejnojmenného města. Město bylo uměle vytvořené sloučením dvou menších obcí v 70. letech 20. století pro rozrůstající se populaci města Utrecht a v současné době v něm žije přibližně 60 000 obyvatel.

Romové ve Veldhovenu a Nieuwegeinu

Ve Veldhovenu žije 230 Romů ve čtyřech lokalitách rozmístěných na území obce. Jedná se o izolovanou skupinu, která má pouze velmi málo kontaktů s ostatními obyvateli. Podobně izolovaná je také skupina Romů ve městě Nieuwegein, kde jich žije přibližně 400. Na rozdíl od obce Veldhoven žijí Romové roztroušeně po celém Nieuwegeinu.

Romové se v obou městech usadili v roce 1978. Nizozemská vláda v tomto roce udělila generální pardon romským kočujícím rodinám převážně z balkánských zemí a umožnila jim usadit se v několika vybraných městech – kromě Veldhovenu a Nieuwegeinu se jednalo například o municipality Ede, Lelystad, Enschede a další.

Obě dvě municipality začaly přibližně před 10 lety realizovat komplexní programy zaměřené na inkluzi Romů mezi ostatní obyvatele. Tyto programy se orientují především na oblasti bydlení, vzdělávání a zaměstnanosti, mají interdisciplinární přístup a zapojují velké množství lokálních aktérů.

1. Oblast BYDLENÍ

Španělsko

Španělsko je zemí, ve které byl v minulém desetiletí zaznamenán největší pokrok v integraci romského obyvatelstva v oblasti bydlení. Nicméně je třeba připomenout, že okolo čtyř procent romských domácností nadále žije ve slumech a dvanáct procent v nevyhovujícím bydlení, a to zejména v Galícii a Andalusii. V Autonomní oblasti Madrid však bylo dosaženo významného pokroku, především zásluhou vzniku a práce IRIS – Úřadu pro přesídlení a sociální integraci.

1.1. METODOLOGICKÉ PRINCIPY RODINNÉ A SOUSEDSKÉ INTERVENCE¹

CÍLE IRIS:

- Zajištění bydlení pro obyvatele, kterým to pomůže při integraci do společnosti.
- Usnadnit integraci rodin, které žijí ve slumech.
- Sociální pomoc obyvatelům, kteří získali sociální bydlení. Podpora jejich integrace v oblasti vzdělávání, zaměstnání, zdraví, atd.
- Přesídlování obyvatel na principu decentralizace tak, aby obyvatelé nežili koncentrováni pouze v určitých oblastech města.
- Zabránit špatnému nakládání s novými byty.

Integrace jako proces

Přesídlení znamená obrovskou změnu v životě každé rodiny, která se střetává s mnoha různými situacemi, ale nakonec se na nové okolí úspěšně adaptuje. Každý případ má sice svá specifika, ovšem lze vysledovat některé rysy, které se opakují napříč všemi přemístěnými rodinami: nejistota, odpor, adaptace. Odborný pracovník pověřený sociálním doprovodem a asistenční službou vypracuje společně s rodinou Projekt individuální a/nebo rodinné integrace (PIRI), který se zabývá specifikami, v níž se jednotlivé osoby nalézají.

Význam samostatnosti rodin

Prioritou práce IRIS je, aby se klienti naučili samostatnosti, plnili občanské funkce a dovedli svou integraci do společnosti k úspěšnému konci. Zbytečné závislosti rodin na sociálních pracovnících se předchází tím, že bylo vytvořeno **pět rovin intervence**:

- **Intenzivní asistence** - doprovázení: každá rodina, která je přesídlována, má k dispozici na určitou dobu intenzivní sociální doprovod odborného pracovníka, se kterým vytvoří projekt. V něm je stanoven plán, podle něhož bude rodina postupovat, aby

¹ Zdroj: publikace Ilusion, IRIS 2010

dosáhla samostatnosti. Jsou v něm důsledně popsány veškeré potřeby občanů: administrativní úkoly a úkony (smlouva s dodavatelem vody a el. energie, přihlášení k trvalému bydlišti, zdravotní karta apod.), školní docházka dětí, rozhovory se sousedy, pomoc dětem ve zvládnání školních povinností, zapojení do trhu práce atd.

- **Základní doprovod:** po úspěšném ukončení první fáze je úkolem profesionální intervence zajistit, aby se daná rodina zhostila všech úkolů vyplývajících z nové situace samostatně: pravidelná pomoc dětem se školou, péče o zdravé rodinné a sousedské vztahy, adekvátní užívání bytu, zdravé hygienické návyky, pravidelné a dostatečné příjmy rodiny, vytvoření plánu na začlenění do zaměstnání atd.
- **Administrativní doprovod:** tato fáze je jakýmsi prodloužením a pokračováním fází předešlých. Jakmile rodina začne zvládat záležitosti uvedené v předešlých krocích, je intervence méně častá a dochází ke kontrolám plnění základních povinností: platby za energie, nájemné atd.
- **Preventivní doprovod:** jedná se o intervenci v rámci společenství sousedů v případě, kdy je obýván byt buď bez patřičné smlouvy, nebo je vystěhován, nebo je prázdný, nebo kdykoli jindy, když je nutná přítomnost IRIS.
- **Trvalý doprovod:** je určen pro rodiny, které i po pěti letech odborné asistence stále vykazují znaky toho, že mají se začleněním vážné potíže. Cílem této typologie je pouze nalézt různé možnosti intervence, které by minimalizovaly negativní vlivy na třetí stranu a sloužily jako prevence pro další generace a děti.

Všestrannost veřejných služeb

Intervence IRIS, které se realizují jako specializované služby, jsou určeny k tomu, aby přemístěnou rodinu napojily na zdroje a pomoc určenou pro celou skupinu populace, čímž se předchází jejich segregaci ze strany kolektivu.

Celková integrace, která kombinuje individualistické i společenské rysy obyvatel

V každodenním životě dochází k prolínání individuálního a kolektivního rozměru osobnosti. Proto je na odborném pracovníkovi, aby využil svých znalostí a podpořil skupinové činnosti a vznik příjemného prostředí.

Práce s ohledem na skupinu usnadňuje porozumění systémům, do nichž je jedinec zapojován, stimuluje řešení problémů, podporuje navyknutí hodnotám a zájmům a spoléhá na solidaritu založenou na vzájemné podpoře členů, kteří tvoří danou skupinu.

1.2. SOCIÁLNÍ PROGRAM IRIS

V RÁMCI PROCESU PŘESÍDLOVÁNÍ

IRIS podporuje obyvatele, kteří se stěhují ze slumů do standardního bydlení v Autonomní oblasti Madrid. Profesionální pracovníci IRIS aktivně pracují jak s rodinou jako celkem, tak s jejími jednotlivými členy. Ti by si měli sami uvědomit svou odpovědnost a důležitost změny. Je nutné, aby různé formy sociální podpory měly stanovený organizovaný a funkční model, který všichni schválí a budou respektovat.

Charakter obydlí je bez pochyb hlavním faktorem sociálního vyloučení rodin, které žijí ve slumech. Není však jediným. Obvykle je doprovázen dalšími faktory, které k vyloučení rodin přispívají.

Rodiny, které žijí ve slumech, jsou po generace nejen zvyklé, ale i napojené na různé formy veřejné i soukromé pomoci a jsou v situaci, kdy svůj život staví prakticky jen na ní. Takto získaná pomoc proto z různých důvodů nevedla k vyřešení sociálního vyloučení předchozích generací. Aby byla závislost na okolí omezena a aby naopak došlo k podpoře samostatnosti jednotlivců i rodin, je nutno **vytvořit adekvátní strategie intervence, která bude probíhat v různých případech po různých etapách:**

- Doprovázet osoby a skupiny při procesu začlenění do společnosti.
- Podporovat harmonické a obohacující soužití, tedy naučit se, jak nastavit obecné normy, správně užívat okolního prostředí a volného času, adekvátně využívat pomoc a podporu atd.
- Naučit osoby vyjednávat, tedy seznámit je s tím, jak se vytváří dialog.

Cíle transformace jednotlivců i celých rodin v rámci sociálního programu:

- Aby rodiny měly základní dokumenty, věděly o formách veřejné i soukromé pomoci a podpory nutné pro sociální integraci a plnily úkoly uvedené ve svém projektu PIRI.
- Aby přijaly opatření ohledně prevence a dohledu na zdraví rodiny, shodly se na rodinném plánování a uvědomily si svou rodičovskou odpovědnost. Aby rozvíjely své zdravotní návyky.
- Aby si uvědomily vlastní odpovědnost za rodinné hospodaření, překročily závislost na institucích, aby si uvědomovaly své výdaje na základní potřeby a své příjmy.
- Aby si uvědomily, že jejich byt je místem pro život a rozvoj svých členů, aby plnily podmínky podepsané ve smlouvě na byt, o který se budou starat a budou jej udržovat.
- Aby založily vztahy se svými sousedy a se svým okolím na vzájemném poznávání a na dialogu rovných stran. Aby pečovaly o společné prostory a udržovaly zdravé vztahy s ostatními lidmi a veřejnými službami.

K dosažení výše uvedených cílů navrhují odborníci z organizace IRIS následující činnosti:

- Poznat sociální realitu rodin, jejich rytmus a okolí bydliště.
- Informovat a pomáhat ohledně povinných dokladů a jejich vyřízení, dohlédnout na jejich obdržení.
- Předvídat možné situace, které by mohly ztížit osobní i rodinnou prosperitu.
- Poskytovat rady a vzory ohledně zdravotních návyků a hygieny.
- Poradenství v sexuální výchově, sledování těhotenství atd.
- Nabízet možnosti řešení v organizaci rodinného rozpočtu.
- Poradit lidem v produktivním věku s možnostmi práce.
- Dohlížet na dodržování práv a povinností v nájemní smlouvě.
- Napomáhat vzájemnému poznávání na úrovni rodiny, sousedské komunity a popřípadě na úrovni dalších odborníků a klíčových pracovníků z různých oblastí. Nabídnout v obtížné situaci sblížení a dialog mezi rodinami a sousedy.
- Podporovat komunity a společenství v péči o okolí a v jeho udržování.

ZÁKLADNÍ SCHÉMA SOCIÁLNÍHO PROGRAMU V RÁMCI PROCESU PŘESÍDLOVÁNÍ:

1. ROLE IRIS – ODBORNÍKŮ:

**SOCIÁLNÍ ASISTENCE
A PŘÍPRAVA NA BYDLENÍ**

PŘIDĚLENÍ BYTU

**ASISTENCE PŘI INTEGRACI
DO SOUSEDSTVÍ A KOMUNITY**

2. ROLE KLIENTŮ:

**NASTĚHOVÁNÍ
DO BYTU A
ZABYDLENÍ**

ADAPTACE

INTEGRACE

- Všechny činnosti koordinovat s odborníky a klíčovými pracovníky veřejného i soukromého sektoru, kteří také nabízejí pomoc. Zároveň spolupracovat se sítí subjektů, institucí a asociací s podobným polem působnosti.

Standardní podmínky pro přesídlení stanovené IRIS

- prokázání bydliště v chudinské čtvrti
- dospělost
- obyvatelé mladší 25 let by měli být přesídlováni pouze pokud mají děti
- roční příjmy nepřesahují 22 365 EUR
- nevlastní nemovitost
- nesmí mít jinou nájemní smlouvu
- nesmí odmítnout nabídnuté bydlení IRIS

Manuál “Vítejte v novém domově”

Každý klient IRIS rovněž obdrží manuál, který pomocí jednoduchých textů a názorných obrázků na 20 stranách sděluje nejdůležitější zásady a pokyny pro údržbu bytu, chování vůči druhým apod. Obsahem manuálu je konkrétně: seznámení s bydlením jako takovým, povinnosti nájemníků, popis stavu bydlení při plné funkčnosti, principy soužití v komunitě (ohled na sousedy), další informace důležité pro rodinu např. nejbližší lékaři, školky, školy atd., dále manuál obsahuje informace k údržbě bydlení, důležitá telefonní čísla vč. kontaktů na pracovníky IRIS a úřady.

Zdroj: IRIS

1.3. ASIVECAM – ASISTENČNÍ SLUŽBA PRO PODPORU SOUSEDSKÝCH VZTAHŮ V AUTONOMNÍ OBLASTI MADRID (ASISTENCIA VECINAL DE LA COMUNIDAD DE MADRID)

V prosinci roku 2008 se Odboru životního prostředí, bydlení a územního plánování Autonomní oblasti Madrid podařilo prostřednictvím IRIS a v koordinaci s Generálním ředitelstvím bydlení a renovace Autonomní oblasti Madrid uvést do provozu oblastní asistenční službu s názvem ASIVECAM, která řeší konfliktní situace v sousedských vztazích v rámci podpory bydlení v bytových jednotkách.

Postupuje se podle následujících vytyčených cílů:

Obecné cíle: Posílit a aktivovat procesy soužití a komunikace k poskytnutí odpovědi na problémy, které vznikají ve společenství nájemníků. Od těchto procesů se očekává, že umožní začlenění a vývoj příslušných osob prostřednictvím modelu "účast-akce" všech zainteresovaných stran.

Specifické cíle:

- Podpořit účinné řízení společenství nájemníků/sousedů.
- Pomáhat posilovat účast nájemníků na řešení konfliktů jednotlivců i společenství.

- Povzbuzovat procesy soužití, a to nejen v těch společnostech, kde převládají nepřetržité a vážné konflikty, ale i v nově uskupených.

Základem projektu ASIVECAM je model komunitního rozvoje, který je zpětně naplňován všemi zúčastněnými stranami a chápán jako proces, jehož cílem je dosažení sociálního blahobytu určité části obyvatelstva při jeho přímé a aktivní účasti a provádění analýz a řešení problémů, jimiž jsou jednotlivá společenství postižena.

Vychází se proto ze samotného společenství a využití, posílení a vytváření vlastních prostředků obyvatel. Základem této činnosti je týmová práce.

Ze zkušeností IRIS vyplývá, že dosažení úspěchu procesů začlenění vyžaduje, aby do akce bylo zapojeno celé společenství nájemníků/sousedů. Tato práce zahrnuje nejen individuální činnosti, ale také působení v linii sousedských vztahů, aby bylo možné zahájit komplexnější akce s účinnějším dopadem a docílit propojení individuální a kolektivní dimenze.

Týmová koordinace umožňuje provádět intervenci v celém společenství nájemníků/sousedů, což má opravdový dopad na místní prostředí.

Práce vyžaduje tvůrčí plánování a pružné jednání v závislosti na vlastnostech, které jsou pro příslušnou skupinu lidí a společenství charakteristické. Ve vytvořených podmínkách pak probíhá interakce, tzn. že se pracuje prostřednictvím modelu “průzkum-akce-účast” (IAP).

Metodologie IAP je nástroj, s jehož pomocí jsou všechny strany, zapojené do rozvíjejícího se procesu, schopné zjistit stav skutečnosti, aby ji dokázaly změnit. Postupuje se v níže uvedených fázích:

FÁZE 1: kroky předcházející procesu: poptávka, odhalení příznaků, zpracování projektu

Jedná se o fázi, v níž odborní pracovníci navazují styk se společenstvím. Vysvětlují, jakým způsobem se bude postupovat, identifikují klíčové jednotlivce a skupiny. Snaží se u nich probudit zájem a zapojit je do tvorby procesu.

Tato fáze představuje základ celého procesu, a proto vyžaduje pracovní námahu docílit setkání, rozhovorů a jednání cílených na sblížení, komunikaci a motivaci.

FÁZE 2: průzkum: sbírání informací, setřídění obdržených údajů a zpracování výsledků

V této fázi se zpracovávají dotazníky, doporučení pro vedení rozhovorů a jiné materiály zhotovené všemi zúčastněnými stranami, tj. odborníky, nájemníky/sousedy ve snaze najít funkčnost průzkumu, jehož platnost se odvíjí od empatie účastníků vůči stanovenému cíli, jímž není nic jiného, než poukázat na rozsah problému, který je nutné řešit.

FÁZE 3: diagnóza: ověření získaných údajů, zpřesnění problematiky, organizace a priority zásahu

Je nutné, aby všichni odsouhlasili a potvrdili diagnózu, resp. zjištěný stav, protože ta je výchozím bodem k posouzení, jaké akce je možné učinit.

Nastává vhodná chvíle k tomu, aby se z nájemníků/sousedů a odborných pracovníků vytvořila skupina, která převezme odpovědnost za organizaci a zahájení odsouhlasených akcí, stejně jako za začlenění indikačních a analytických prvků, např. síťových a vztahových map. Je také vhodná chvíle k vytvoření monitorovací komise, která bude dohlížet na průběh prováděné činnosti.

FÁZE 4: integrační akční plán – plánování akcí, rozdělení funkcí, organizace průběhu a naplnění, vypracování časového harmonogramu

Tato fáze je výchozím bodem, od něhož se budou v praxi odvíjet všechny dohody a rozhodnutí přijaté v předcházejících fázích. Jedná se tedy současně o důležitý průlomový bod v procesu.

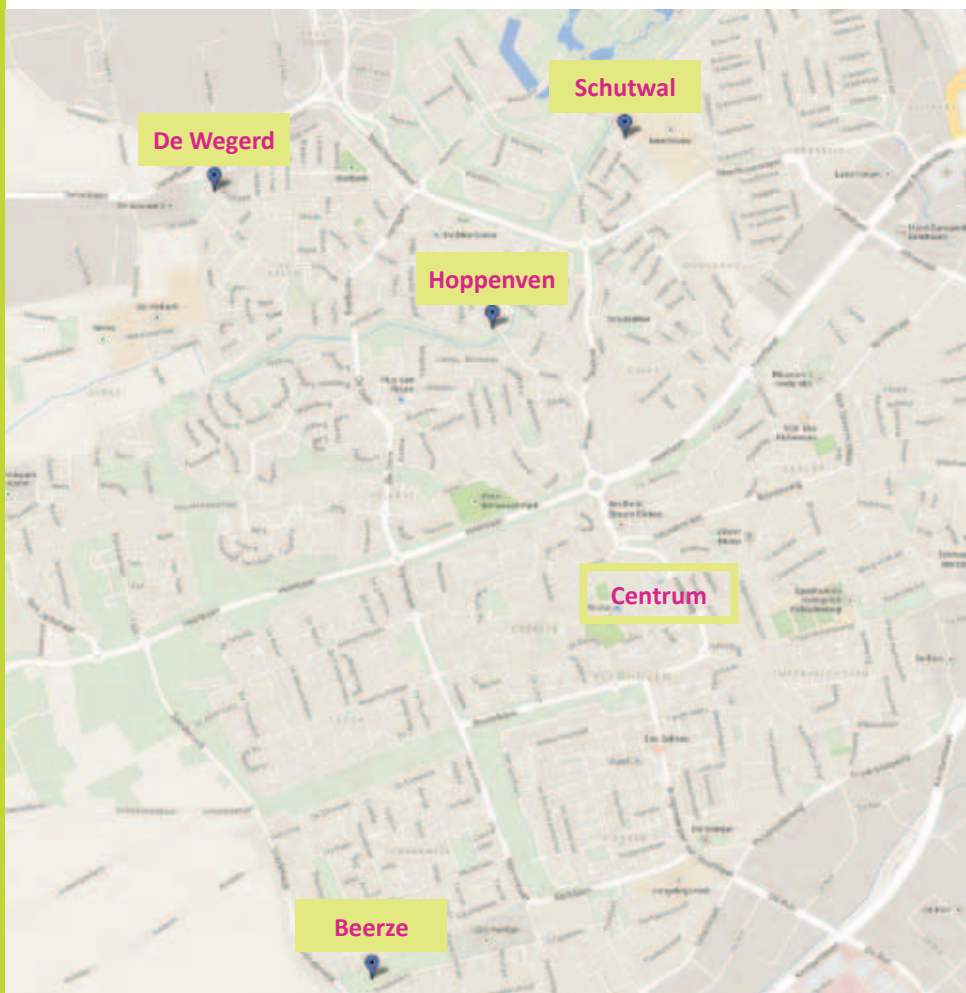
Metodologie a průběh přesídlení jsou popsány v Příloze č. 1 – Případová studie přesídlení sociálně vyloučené lokality/slumu El Ventorro.

Nizozemsko

Veldhoven

Romové se ve Veldhovenu začali usazovat na konci 70. let minulého století, nicméně v prvních letech zůstávali ve městě pouze v zimních měsících a po zbytek roku přebývali v karavanech. V roce 1987 vytvořilo město tři lokality pro trvalé umístění karavanů a mobilních domů. V roce 2006 byly tyto karavany ve velmi špatném stavu a město se ve spolupráci s bytovým družstvem rozhodlo nahradit je běžnými domy. V současné době jsou ve Veldhovenu čtyři lokality: Beerze, Wegerd, Hoppenven a Schutwal. Další lokality již město vybudovat neplánuje – z toho vyplývá, že další Romové či děti Romů žijících v lokalitách si budou muset hledat bydlení mimo tyto lokality. Toto rozhodnutí by mělo kromě jiného přispět k větší integraci Romů a ostatních obyvatel Veldhovenu.

Rozmístění lokalit ve Veldhovenu

Financování výstavby

Pozemky, na nichž karavany stály, patřily bytovému družstvu (o roli bytových družstev v Nizozemsku viz níže), které z větší části financovalo také výstavbu samotných domů. Město přispělo na přípravu stavebních pozemků a infrastrukturu, grant byl poskytnut také z provincie Severní Brabantsko (obdobu krajů v ČR). Náklady na jeden dům dosáhly přibližně 150 000 EUR.

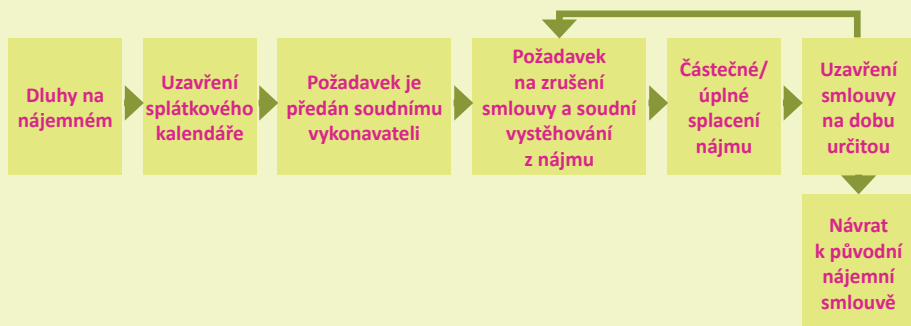
Způsob přidělování domů

Domy jsou přidělovány nájemníkům na základě pořadníku. Ten zohledňuje dobu čekání na dům a příjem žadatele. V tomto konkrétním případě byli upřednostněni místní Romové, kteří v lokalitách žili již několik let. Nájem v domech se uzavírá na dobu neurčitou s měsíční výpovědní lhůtou. Výše nájmu činí přibližně 590 EUR měsíčně, což je méně než tržní nájemné za srovnatelné domy. Lidé s nízkými příjmy mohou obdržet příspěvek od státu, který sníží nájem na přibližně 350 EUR měsíčně (bez energií a služeb).

Neplacení nájemného

Při problémech s placením nájemného se postupuje v několika krocích. Prvním krokem je uzavření splátkového kalendáře s dlužníkem, který může být rozložen do maximálně 12 splátek. Pokud nedojde ke splacení dluhu, bude věc postoupena soudnímu vykonavateli. Pokud ani soudní vykonavatel nedokáže vymoci dlužnou částku, předá věc soudu, který nařídí zrušení nájemní smlouvy a vystěhování. I po tomto kroku má dlužník šanci vyhnout se vystěhování, pokud uhradí alespoň 80 % dlužné částky najednou a zbytek do 6 měsíců. Pokud tak učiní, je s ním uzavřena smlouva na dobu určitou s trváním 1 rok – tzv. “poslední šance”. Jestliže v průběhu tohoto roku nájemník nevytvoří dluhy na nájemném, vrací se stav k původně uzavřené smlouvě na dobu neurčitou, v opačném případě mu opět hrozí zrušení smlouvy a soudní vystěhování.

SCHÉMA POSTUPU V PŘÍPADĚ NEPLACENÍ NÁJEMNÉHO:

Případová studie: bytová družstva v Nizozemsku

Chápání pojmu sociálního bydlení v Nizozemsku a České republice je odlišné. V Nizozemsku má na sociální bydlení nárok každý, jehož roční příjem nepřesáhne 43 000 EUR. Poté může žádat o příspěvek na bydlení za podmínky, že měsíční sazba tohoto nájmu nepřesáhne částku 650 EUR. V případě, že výše nájmu přesahuje 650 EUR, jedná se o komerční bydlení bez nároku na příspěvek.

Sociální bydlení mají na starosti bytová družstva. Bytová družstva byla zakládána na začátku 20. století a až do roku 1992 byla financována vládou. Od té doby jsou bytová družstva nezávislá na subvencích od státu, nicméně podléhají řadě regulací (např. musejí poskytovat kvalitní bydlení, musejí nabízet bydlení pro ty, kteří si nemohou koupit či pronajmout bydlení v komerčním sektoru, musejí zapojovat nájemníky do rozhodovacích procesů, musejí být finančně nezávislá apod.). Bytová družstva si tak příjmy zajišťují zejména z nájemného, a to především tím, že část bytových jednotek není vedena jako sociální bydlení a je pronajímána za běžné tržní nájemné, čímž se vytváří přebytek v hospodaření.

V celém Nizozemsku se nachází přibližně 400 družstev, které vlastní 2,4 milionů jednotek pro bydlení, což představuje 85 % veškerého nájemního bydlení v Nizozemsku. Ve městě Nieuwegein působí tři bytová družstva, která dohromady vlastní přes 8 500 jednotek k bydlení.

Bytová družstva se starají o údržbu a renovaci svých domů (koupelny, kuchyně, toalety, rozšíření elektrické sítě, apod.), ale také o výstavbu nových bytových domů či bytů. Byty jsou nabízeny na internetu, kde existuje pořadník. Prvotním kritériem pro přidělení bytu je délka registrace v pořadníku. Byty jsou přidělovány v různých lokalitách, čímž nedochází k vytváření chudých a bohatých čtvrtí. V případě, že dojde ke zvýšení příjmu nájemníka, bytové družstvo má právo každoročně zvednout nájem, čímž se snaží motivovat nájemníky k získání vlastního bydlení.

Zdroj: Město Veldhoven

Lokalita Beerze

Zdroj: Město Veldhoven

Lokalita Wegerd

Zdroj: Otto Mertens

Lokalita Schutwal

Zdroj: Otto Mertens

Lokalita Hoppenven

2. Oblast ZAMĚSTNANOSTI

2.1. IRIS PROGRAM PRO ZAMĚŠTNÁVÁNÍ

IRIS si je dlouhodobě vědom důležitosti intervence v oblasti zaměstnávání pro proces sociální integrace. Cílem je vybavit osoby ohrožené sociálním vyloučením schopnostmi nutnými pro to, aby mohly nalézt práci a udržet si ji. Práce je založena na orientaci, zprostředkování a vzdělávání coby nástrojích profesního i sociálního růstu.

Hlavní cílovou skupinou je populace přesídlená v rámci činnosti IRIS. Jsou pro ni vyvíjeny podpůrné a asistenční opatření v rámci individuálních plánů pro sociální a pracovní začlenění.

Je doporučováno, aby se cílovou skupinou pro intervenci stali lidé, kteří dosáhli jistého stupně samostatnosti, který jim umožní nalézt si pracovní místo a udržet si ho a zachovat si svá práva a uvědomit si své povinnosti zaměstnance nebo podnikatele. Právě proto je pomoc ze stran organizací a institucí pro sociální a pracovní začlenění založena na komplexnosti a systematickosti.

Při práci s klienty by mělo být dosaženo následujících CÍLŮ:

- Aby si uvědomili důležitost vzdělání v oblasti sociálních návyků a komunikace, ale i v oblasti rekvalifikace.
- Aby si uvědomili, že osobnostní i profesní rozvoj stojí úsilí, a získali znalosti o pracovním trhu.
- Aby si osvojili schopnost plánovat a hospodařit. To je hlavní zásadou života, které povedou k zaměstnanosti a domácímu rozpočtu, který není závislý na sociální podpoře.
- Aby si osvojili vzory a strategie asertivního stylu života v pracovní oblasti jakož i v ostatních oblastech lidské činnosti.

K dosažení těchto cílů odborníci z IRIS navrhuji následující ČINNOSTI:

- Vyvíjet informativní a výukové činnosti směřující k osvojení zdravých mezilidských vztahů a návyků a k aktivnímu hledání zaměstnání.
- Poskytovat informace o konkrétních formách pomoci v oblasti vzdělávání dospělých, vedoucích k zaměstnání na úrovni potřebných dokumentů i vlastního pracovního zaměření.
- Nabízet podporu během celého procesu rozvoje až k výslednému získání samostatnosti a schopnosti udržet si zaměstnání.
- Nabízet vzory, jak získat standardní zaměstnání.
- Koordinovat činnost s odbornými pracovníky z jiných subjektů, organizací a institucí, zabývajících se zaměstnaností a rekvalifikací.

Komplexní program zaměstnanosti IRIS obsahuje následující tři služby:

Pracovní orientace je realizována dvojím způsobem. Za prvé odborníky, kteří napomáhají pracovní orientaci ve čtyřech Centrech komunitní podpory, kterými organizace IRIS disponuje v oblasti Madridu. A za druhé díky programu “Profesní orientace pro zaměstnanost a podnikání” (OPEA), v rámci dohody s Regionální službou pro zaměstnanost (veřejná instituce).

Vzdělávání

- Rekvalifikace se zajištěním zaměstnání, zavedená ve spolupráci se soukromými firmami, které vytvářejí pracovní místa.
- Základní vzdělání ve spolupráci s ostatními sociálními subjekty.

V rámci programů zaměstnávání IRIS je mimo jiné využíván praktický manuál “ME OCUPE” - Návod pro rozvoj sociálních dovedností a technik pro hledání práce

Manuál na 140 stranách popisuje konkrétní návody jak získat práci, včetně praktických cvičení a návrhů na formu životopisu, motivačního dopisu, pracovního dotazníku atd. Obsahuje informace o trhu práce (pracovní smlouva, pracovní doba a mzda, pracovní právo a předpisy). Je v něm rovněž modelován zkušební pracovní pohovor. Velký význam má úvodní část – tzv. “uvítací proces”, který připraví ve třech krocích klienty na celý proces práce v rámci programu:

Krok 1. PŘEDSTAVENÍ TECHNIK A DIDAKTICKÉHO MATERIÁLU

Představení odborníka

Představíme odborníka tím způsobem, že řádně pozdravíme účastníky a sdělíme jim jeho jméno a název firmy, v níž působí.

Představení didaktického materiálu

Změny v současném finančním a výrobním systému vedou k tomu, aby romské etnikum upustilo od svých tradičních pracovních činností. Podobným způsobem i získání bytu vyžaduje, aby se tato skupina obyvatelstva začala postupně zapojovat do standardního pracovního trhu.

Přistoupilo se k použití aktivní skupinové metodologie, kdy odborník bude mít za úkol stanovit počet, délku doby a sled sezení (vč. rozvrhu hodin) a pracovní normy skupiny. To všechno bude součástí vzdělávacího procesu nezbytného k zařazení účastníka na pracovní trh a udržení zaměstnání.

Je třeba vycházet z principu porozumění a zdůrazňovat, že všechny osoby si zasluhují respekt, tj. nejen ti schopnější, ale i ti, kdo prokážou menší dovednost, a dbát na to, aby se nesnižoval význam osob, které chápou věci jinak než ostatní.

Ve fázi, kdy se účastníci seznamují s činnostmi, se jim podrobně vysvětlí cíle, obsah, časový harmonogram a datum ukončení činnosti. Důvodem je, že:

- Znalost cílů a obsahů umožní účastníkům se soustředit a spatřovat ve své účasti smysl. Cíle a obsah se také systematicky sdělují na začátku každého sezení. Je vhodné si od účastníků vyslechnout, co očekávají, a snažit se jejich očekávání zařadit do obsahu, pokud do něj nebyla zahrnuta a vztahují se k vytyčenému cíli.
- Základem je časový harmonogram a délka činnosti (datum ukončení), protože každý proces musí mít jasně stanovený časový rámec, aby bylo možné stanovit cíle.

Krok 2. PŘEDSTAVENÍ ÚČASTNÍKŮ

Při představování účastníků se použijí různá dynamická cvičení s cílem vytvořit ve skupině prostředí soudržnosti, zájmu a motivace.

Dynamika představení I:

- Jakmile se skupina shromáždí, každý účastník se představí tak, že řekne své jméno a vlastnost (něco pozitivního), která ho charakterizuje.
Např. Jsem Rosa a jsem sympatická.
- Jakmile se všichni představí, každý účastník řekne jméno svého kolegy po pravé ruce a dodá jeho vlastnost do věty: “nej ... na světě”.
Např. To je Rosa, nejsympatičtější na světě.

Jiná dynamická cvičení:

- Každý účastník řekne své jméno a vlastnost, která začíná na stejné písmeno jako jeho jméno nebo se s ním rýmuje.
Např. Jsem Rosa a jsem rychlá.
Jsem Rosa a jsem bosa.

V malých skupinkách (2 až 5 osob) se může provést ještě jedno kolo pro zapamatování,

v němž každý účastník představí své kolegy a připomene jejich jména a zmíněné vlastnosti.

Dynamika představení II:

Účastníci se představí vzájemně ve dvojicích tak, že si řeknou své jméno, jak je oslovují jejich nejbližší, a dále, kde pracovali, jaké mají plány apod. Po seznámení každý z nich představí ostatním svého kolegu.

Krok 3. OČEKÁVÁNÍ A MOTIVACE

Před zahájením vlastního obsahu programu je důležité se seznámit s tím, co od něj každý účastník očekává. Za tímto účelem položí programový odborník skupině následující dotaz, na který musí všichni individuálně odpovědět:

Co očekáváte od těchto sezení?

Zapíše si odpovědi.

- Dalším krokem ke zvýšení motivace účastníků k procesu je zjistit, s jakými překážkami se skupina střetává při hledání/nalezení zaměstnání. A proto programový odborník položí další dotaz:

Jaké nastávají překážky při hledání/nalezení zaměstnání?

Rozdělí tabuli na dvě poloviny a zapisuje odpovědi účastníků tak, že na jednu stranu zapíše interní faktory a na druhou externí. Jsou pokládány za:

Interní: Ty, které se vážou na osobní vlastnosti nebo překážky, např. vlastní nejistota, strach z výběrového řízení, nedostatek vzdělání, zkušeností apod.

Externí: Ty, které se vztahují k trhu práce a nemají nic společného s našimi vlastními dovednostmi a schopnostmi, např. pracovní podmínky.

Je důležité, aby se důvody, které účastníci uvádějí jako interní a externí, maximálně konkretizovaly. Zabránit tvrzením typu: “mě nikdy nevezmou”.

Pomocí tohoto typu odpovědí musíme účastníka dovést k tomu, aby vyjmenoval důvody, proč nebyl přijat.

- pohovor
- nenachází vhodné nabídky
- nikdy nevyberou jeho CV

Jakmile se důvody zkonkretizují, napíšu se do odpovídající části.

- Vysvětlí se učiněné rozdělení: existují příčiny, které lze změnit, protože jsou interní (vzdělání, odborná příprava, strach, nejistota aj.), ale také příčiny, které se mění složitě (diskriminace z důvodu věku, pohlaví, pracovní nabídky/poptávky, které většinou závisí na externích faktorech).

Nebudeme vynakládat příliš velké úsilí na to, abychom analyzovali, jak změnit externí potíže, ale zaměříme veškeré své úsilí na příčiny, které změnit lze, a pokusíme se přeměnit

“nedostatky” na “schopnosti” (např. vyšší věk může být negativním zdrojovým faktorem, ale také může být chápán jako synonymum zralosti, uvážlivosti, zkušeností, stability apod. Vzhledem k tomu, že změnitelné faktory jsou vzájemně propojeny, musíme svou práci soustředit právě na ně. Budeme vycházet z osobní analýzy, přijetí rozhodnutí a vývoje opatření zaměřených na překonání překážek a posílení vlastních schopností. Každá firma může použít svůj vlastní systém, ale obecně se pracuje v následujících fázích:

Nábor

Firma hledá systém, aby přilákala osoby projevující zájem o účast. Může použít různé prostředky: tisk, televizi, mluvené slovo, portály s nabídkami práce apod.

Předběžný výběr

V podstatě se jedná o první fázi výběrového procesu. Běžně se provádí tak, že se vybírá ze všech životopisů, které byly obdrženy ve fázi náboru, podle stupně splnění požadovaných podmínek. Je velmi důležité, aby životopis zahrnoval všechny prvky, které jsou pro dané zaměstnání optimální.

Zkouška

Pro osoby, které byly vybrány ve fázi výběru na základě životopisů, lze připravit různé druhy zkoušek, aby se zjistilo, zda je pro ně daná firma či pracovní příležitost vhodná: zkoušení, psychotechnické testy, zkouška osobnosti, odborné zkoušky apod.

Pohovor

Toto je nejdůležitější fáze procesu a při výběru se používá nejčastěji. Podrobněji je uvedena dále.

Hodnocení a rozhodnutí

Firma zhodnotí výsledky obdržené ze zkoušek a pohovoru a rozhodne, které osoby jsou nejvhodnější pro začlenění na volná pracovní místa.

Zdroj: IRIS

2.2. ACCEDER – MODEL A METODOLOGIE PRO PRACOVNÍ ZAČLENĚNÍ ROMŮ

FSG realizuje od roku 1990 program ACCEDER zaměřený na přístup Romů k zaměstnání a jejich aktivaci. Detailní informace v anglickém jazyce jsou na www.accederempresas.com.

Hlavním cílem programu je přístup romské populace na pracovní trh a podpora rovných příležitostí pro Romy. Program se přitom zaměřuje na následující oblasti:

- Zvyšování profesní kvalifikace Romů a Romek a jejich příprava pro zaměstnání, sladování kvalifikací s požadavky nabízené práce ze strany firem.
- Přizpůsobování odborného vzdělávání nezaměstnaným Romům a Romkám tak, aby měli stejnou možnost uplatnění jako ostatní občané.
- Vytváření iniciativ pro vznik chráněných pracovních míst. Poradenství v oblasti samostatné výdělečné činnosti vedoucí ke vzniku výdělečných a konkurenceschopných firem.
- Šíření informací týkajících se předsudků a diskriminačních praktik, kterým jsou Romové vystavováni, a zároveň zlepšení jejich celkového obrazu ve společnosti.
- Vytváření aktivnější politiky zacílené na zlepšení životních podmínek Romů a na garanci rovnosti příležitostí v přístupu k veřejnému majetku a službám.

Metodologie programu Acceder

Sociální pracovníci pro podporu zaměstnanosti působící v místním prostředí se zaměřují na intervenci v následujících třech oblastech:

- **Individuální intervence**, při které jsou vytvořeny:
 - Životopis a analýza variant
 - Diagnóza
 - Návrh plánu osobní integrace
 - Fáze procesu intervence a jejich účel
- **Intervence v bezprostředním okolí**, která spočívá v činnosti v rámci rodiny a komunity z pohledu obecného vzdělání a stanovení konkrétní situace. Jsou vytvořeny:
 - Popis situace a návrh socioedukačního plánu
 - Společenská a rodinná intervence
 - Společenská a vzdělávací intervence
- **Intervence na trhu práce**, při níž jsou označeny možnosti práce a spolupráce, kdy jsou identifikovány šance na trhu práce, stanoveny obchodní sítě podporující vznik firem, je podporován vznik vztahů a sítí na základě spolupráce a společného vedení mezi subjekty, institucemi a firmami. Řízení spolupráce je chápáno jako zapojení

rodiny do procesu integrace, posilování snah o zapojení do zaměstnání a podpora projektů, které mají v dané oblasti šanci prosperovat. Zároveň jde o to, aby byla navázána spolupráce s veřejnými i soukromými subjekty činnými v oblasti integrace romských občanů. Tyto tři hlavní oblasti intervence se přizpůsobují zvláštnostem každé jednotlivé oblasti, v níž sociální pracovníci pro podporu zaměstnanosti působí. Intervence na trhu práce tedy zahrnuje tyto nástroje:

- **Odhalení možností práce a spolupráce**
Identifikovat nové možnosti na trhu práce a v zaměstnání.
Vytvořit komerční sítě napomáhající vzniku firem.
Podporovat vznik nových vztahů a sítí na základě spolupráce a společného vedení mezi subjekty, institucemi a firmami.
- **Řízení spolupráce**
Zapojit rodinu do procesu integrace.
Podněcovat zapojení do zaměstnanosti a podporovat projekty, které mají v dané oblasti možnost prosperity.
Navázat spolupráci s veřejnými i soukromými osobami činnými v oblasti integrace romských občanů.

Mapa procesů programu Acceder pro sociální a pracovní začlenění romského obyvatelstva je znázorněna v Příloze č. 2.

Popis procesu individuální intervence v pracovních skupinách programu Acceder

Na této úrovni intervence dochází k realizaci činností souvisejících s osobním rozvojem jednotlivých účastníků. Dochází k podpoře jejich sociálních dovedností, jejich základního i akademického vzdělání, profesní kvalifikace a pracovních zkušeností. Účastníci jsou doprovázeni do prvního zaměstnání a dostane se jim pomoci, aby si jej udrželi.

Schéma stanovení potřeb při procesu umístění na trh práce je znázorněno v Příloze č. 3.

V oblasti zaměstnávání se ACCEDER rovněž věnuje specifickým činnostem zaměřeným na ženy – Romky²

V rámci činností souvisejících s programem Acceder se ve všech fázích tohoto plánu, zejména pak ve fázi přijetí a poskytování informací a pracovní orientace, ale i ve fázi průzkumu, realizuje celá řada činností, které předcházejí specifickým překážkám, jimž musejí čelit ženy pocházející z romského etnika.

² Více informací na www.gitanos.org/acceder/documentos.html

ROMKY A ZAMĚSTNÁNÍ: Činnosti směřující ke skloubení pracovního a rodinného života

Specifické činnosti pro ženy:

- Poznávání a uvědomování si sociálního a rodinného okolí.
- Pracuje se s ohledem na životní příběh každé ženy, podporu její sebedůvěry, respekt k individuálnímu pokroku jednotlivých účastnic.
- Zhodnocení skrytých znalostí a vědomostí, kulturní a historické výbavy, kterou čerpají ze svého domácího prostředí.
- Přizpůsobení osobních a profesních zájmů odpovědnosti vůči rodině a reálnému stavu trhu práce. Ženám jsou ukázány obtíže, na které narazí.
- Hledání způsobů (pomoci a podpory), jak zkombinovat péči o rodinu a začlenění do výuky či do zaměstnání.w
- Doprovod za pomoci z jiných institucí, organizací, programů atd.
- Jednotný postup v orientaci a průzkumu v zájmu hledání alternativ jako snížení počtu pracovních dní, podpora vzdělání a hledání solidarity ze strany firem.
- Podpora orientace mladých žen na vzdělání a vznikající místa, kde je větší možnost uplatnění na trhu práce.
- Rady a informace firmám o podpůrných opatřeních pro zaměstnání žen, které na trh práce vstupují poprvé, i žen, které se na něm vyskytují častěji z důvodu ztráty zaměstnání.

Typy intervence v programu ACCEDER jsou znázorněny v Příloze č. 4.

FÁZE PLÁNU ZAČLENĚNÍ:

Nizozemsko

Nizozemsko patří mezi skupinu států, které aktivně vytváří mechanismy pro výraznou podporu pracovního trhu. Od roku 2002 nizozemská vláda dramaticky změnila podpůrný systém tím, že svěřila fungování pracovního trhu do kompetencí samospráv, zejména pokud se týká tvorby a dodávek služeb na podporu zaměstnanosti. V Nizozemsku jsou služby na podporu zaměstnanosti poskytovány převážně soukromým sektorem. Pracovní trh je řízen na základě několika principů – volná soutěž a rovný přístup na trh, transparentnost ve veřejných zakázkách, dokládání osvědčení kvality a programy přizpůsobené na míru cílové skupině, ve kterých má klient svobodu volby.

Místní samosprávy se snaží aktivně zapojit nezaměstnané zpět na trh práce. Prioritou obcí je snaha podporovat zaměstnatelnost nezaměstnaných osob, a nikoli nezaměstnané odkazovat na sociální dávky. Od roku 2003 mají obce kontrolu nad sociálním systémem a svobodu poskytovat a určit si, jakými službami budou nejlépe podporovat klienty v návratu do práce. Vzniklé rozdíly v přístupech mezi jednotlivými obcemi se mohou stát problémem pro potenciální zaměstnavatele, neboť každá samospráva může vyžadovat jiné povinnosti. Obce mohou například vyžadovat rozdílné úrovně i podmínky pro náhradu mzdy.

V roce 2004 došlo k výrazné regionalizaci podpůrného zaměstnaneckého systému. Centrální vláda dala 30 největším obcím za úkol koordinovat pracovní trh na svém území a v okolních menších obcích. Obce dostaly svobodu, aby rozhodly o povaze a rozsahu aktivit na podporu zaměstnanosti pro osoby vyžadující sociální podporu, a zároveň jsou odpovědné za systém podpory, zahrnující jejich finanční riziko. Rozsah aktivit mezi obcemi se může lišit ve zvolených kritériích, aktivitách a povinných programech.

Koncept Work First³ (Práce na prvním místě)

Jedná se o podpůrný program pro nezaměstnané osoby. Snahou konceptu Work First je ulevit státu od vyplácení sociálních dávek klientům bez zaměstnání a motivovat je zpět k návratu do zaměstnání. Program v sobě zahrnuje kombinaci povinné práce a aktivit na zvýšení znalostí a dovedností. Program je určen pro obce a většina obcí je také využívá. Existují různé přístupy obcí k tomuto konceptu. Obce si mohou samy zvolit, zda budou realizovat Work First či nikoliv a dále si mohou zvolit vlastní formu realizace. Nastavení konceptu je ovlivněno několika faktory – politická vize, místní podmínky, cílová skupina nebo organizační struktura.

Obce musí rozhodnout o formě konceptu:

- vyplácení finanční podpory klientů (mzda nebo podpora/příspěvek),
- povinnost pracovat (simulované pracovní prostředí nebo zaměstnání u regulérních

³ Zpracováno na základě: Drs. S.Bunt, drs. M. Grootcholte, drs.D.R.Kemper, drs. C.van der Werf: Work First and the prospects on the labour market Research into the effects of Work First in the Netherlands, February 2008

Zdroj: Otto Mertens

Práce v rámci konceptu Work First

- zaměstnavatelů),
- kontrola klientů (intenzivní supervize),
- vzdělání klientů (kurzy, školení),
- doplňkové služby pro klienty (péče o děti, psychologické poradenství),
- délka trvání programu.

Koncept Work First kombinuje negativní faktory (povinná práce se sankcemi) s pozitivními faktory (odborné konzultace, znalosti, zkušenosti a pomoc s hledáním práce). Klíčovými aspekty programu jsou zacílení na klienty (péče o klienty, komunikace), koordinace (hlavní koordinace je na obci), první krok k zaměstnání (povinné vykonávání pracovní činnosti v průběhu programu). Aby se klienti vymanili ze závislosti na sociálních dávkách, musí si najít regulérní zaměstnání. Tím, že v programu Work First získají alespoň částečnou smlouvu, udělají výrazný krok kupředu.

Dle provedeného výzkumu zavedením konceptu Work First do praxe došlo ke snížení dávek vyplácených obcemi. Celkem 33 % žadatelů se rozhodlo nežádat o sociální podporu a 45 % si našlo regulérní zaměstnání. Za úspěšné znaky konceptu jsou definovány:

- intenzivní supervize,
- krátkodobá povinná práce,
- integrované služby,
- stálý individuální poradce.

Výzkumem mezi klienty a rozhovory s klíčovými hráči byly identifikovány následující efektivní elementy:

- Podle školitelů a konzultantů princip Work First přináší změnu mentality klientů. Zvyšuje se sebevědomí a motivace často demotivovaných účastníků. Projekt klientům přináší pocit, že jsou bráni vážně.
- Větší část dotazovaných (59 %) uvedla, že jim program pomohl najít zaměstnání.
- Menší podíl (41 %) dotazovaných nepotvrdil, že by jim Work First zvýšil šanci najít zaměstnání, nicméně program prokazatelně zvýšil jejich příležitosti a možnosti uplatnit se na trhu práce a orientaci na pracovním trhu.
- Projekt má vliv na základní pracovní dovednosti klienta (neztratit zkušenost pracovat, práce v týmu, práce pod nadřízenou osobou, včasné příchody, osobní hygiena, atd.).

Případová studie: Ergon

Praktické využití modelu Work first v praxi lze ilustrovat na organizaci Ergon. Jedná se o společnost, kterou založilo a vlastní 5 nizozemských municipalit: Veldhoven, Eindhoven, Valkenswaard, Heeze-Leende a Waalre – v těchto městech žije celkem přibližně 350 000 obyvatel.

Cíle Ergonu jsou následující:

- Poskytovat chráněné zaměstnávání a podporu fyzicky (20 % klientů) a mentálně (25 % klientů) postiženým lidem.
- Podporovat obyvatele zmíněných municipalit, kteří pobírají sociální dávky, v hledání práce (jedná se o osoby, které jsou problematicky umístitelné na trhu práce, nicméně nemají fyzické či mentální postižení a dohromady představují 50 % všech klientů)
- Vytvářet pracovní pozice, které mají smysl.
- Přispívat k participaci a integraci cílové skupiny do společnosti a zlepšování jejich pracovních schopností.

FINANČNÍ UKAZATELE ERGONU (2012)

Hrubý obrat:	28,6 mil. EUR
Čistý obrat:	22,8 mil. EUR
Příspěvek od státu:	50,3 mil. EUR
Čistý výnos z podnikání:	1,3 mil. EUR
Kapitálová rezerva:	6 mil. EUR

Statistické údaje (2012):

- 2 200 osob na dotovaných místech
- 250 osob na nedotovaných místech (manažerské, administrativní a jiné pozice)
- 383 osob na čekacím listě
- dynamický proces: podnikem “protečou” ročně stovky nezaměstnaných
- 50 % osob je detašovaných do organizací mimo Ergon (např. DAF), kde pracují podle vlastního pracovního tempa a na základě smlouvy mezi Ergonem a danou organizací

Typy činností, které Ergon provozuje:

- balení a sestavování/kompletace, ruční výroba
- logistika s přidanou hodnotou
- péče o (veřejnou) zeleň
- úklid
- catering
- poštovní a doručovací služby
- opatrovnictví
- prádelna a čistírna
- správcovství a drobné opravy domů

Pro město Veldhoven Ergon připravil a řídí pracovně-integrační program Veldhoven WERKT!, česky Veldhoven pracuje. Case manager jednotlivých klientů, který je zaměstnancem města Veldhoven, posílá své vybrané klienty na tento program. Zpravidla se jedná o klienty, u kterých je vyšší aktivizační potenciál a také potenciál najít s určitou podporou práci na běžném pracovním trhu. Tyto klienty poté odešle do Ergonu, nicméně i nadále je jejich case managerem a hlavní kontaktní osobou.

Veldhoven WERKT! sestává ze dvou hlavních fází:

Fáze 1 pomáhá zjistit co nejvíce o silných a slabých stránkách zapojených klientů (doba trvání 4 týdny). Tato fáze se dále rozpadá do 4 navazujících kroků.

a) Práce: v průběhu první fáze klient vykonává během 14 dopolední jednoduchou pracovní činnost pod vedením zkušeného zaměstnance Ergonu v chráněném prostředí. Cílem tohoto kroku je zjistit, jaké má klient základní pracovní návyky (zda chodí do práce včas, jak plní zadané úkoly, jaký má vztah k nadřízeným a ke svým kolegům apod.).

b) Diagnostika: sestává ze dvou individuálních rozhovorů a jednoho testovacího odpoledne. Diagnostika má za cíl zjistit o klientovi jeho schopnosti, kapacitu, zájmy a možnosti na pracovním trhu.

c) Školení: klient se účastní během 6 dopolední skupinových aktivit a dalších 2 individuálních rozhovorů. Jejich cíle jsou podobné jako v průběhu diagnostické fáze, ale zaměřují se také na zvyšování jejich motivace a sebevědomí, pomoc se sebe prezentací apod.

d) Podpora: během celého programu má klient maximální podporu řady zapojených profesionálů: jobhuntera, svého case managera, školitelů a konzultantů Ergonu. Jejich cílem je umístit klienta na placenou pracovní pozici.

Fáze 2 má za cíl umístit klienta na placenou pracovní pozici na běžném pracovním trhu. Často se totiž nepodaří, aby si klient takovou práci našel během první fáze programu. Během druhé fáze tak dochází ke kombinaci hledání práce a aktivit v rámci i mimo Ergon (dotovaná pracovní místa, stáže atd.). Tato fáze končí ve chvíli, kdy si klient najde práci na běžném pracovním trhu.

PRŮBĚH INTEGRAČNÍHO PROGRAMU:

1. FÁZE (4 týdny)

- Práce na zkoušku
- Diagnostika
- Školení
- Podpora

2. FÁZE (od 5. týdne)

- Kombinace hledání práce a další podpory

3. Oblast SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

3.1. MODEL A METODOLOGIE PRO SOCIÁLNÍ ZAČLENĚNÍ ROMŮ (ACCEDER)

Projekt Acceder realizovaný FSG se věnuje nejen pracovnímu, ale i sociálnímu začlenění Romů do většinové společnosti.

V jeho rámci je zpracována metodologie pro následující sociální programy:

- **Program intervence v bydlení**

Cílem je podpora činností, které romské populaci v dané oblasti zpřístupní adekvátní bydlení a umožní jim je používat. Dochází ke zlepšení okolního prostředí, což je základ pro propagaci Romů jako skupiny i individuálně, ale také pro zlepšení kvality jejich života.

- **Program základní péče**

Cílem je podporovat romskou populaci v tom, aby artikulovala své požadavky a potřeby, podporovat ji a pomoci jí v případech potřeby doprovodu za standardními službami a naučit ji správně je využívat.

- **Program vzdělávání**

Cílem je podpora šíření vzdělanosti v romské komunitě na všech úrovních a v každém věku. Zvláštní důraz je kladen na standardizaci vzdělání⁴ romských žáků s cílem, aby pravidelně docházeli do školy, osvojili si zvyky, rutinní činnosti a školní normy odpovídající jejich věkové skupině. Důraz je kladen také na to, aby kompenzovali své nevýhody, neukončovali docházku předčasně a byli podpořeni v pokračování na střední a/nebo vysoké školy.

- **Program podpora žen**

Cílem je rozvoj množství činností směřujících k podpoře romských žen, k tomu, aby mohly nalézt východisko ze svého dvojího utlačování – na jedné straně z důvodu romského původu a na straně druhé proto, že jsou ženami. Romkám je také dodávána síla k tomu, aby usilovaly o svůj vlastní rozvoj a mohly navazovat vztahy založené na rovnoprávnosti.

- **Program mládež**

Cílem je vytvoření prostoru určeného pro romskou mládež, v rámci něhož se stanou aktivními občany.

⁴ Standardizace: chápána jako právo každého občana účastnit se rovnoprávně na službách (vzdělání, zdravotnictví, ubytování atd.), které přispějí k lepší adaptaci na společnost, v níž se pohybují. Konkrétně v oblasti vzdělání je standardizací rozuměno právo každého dítěte na rovnoprávnou účast na veřejném vzdělání, využití všech nástrojů pro jeho plný rozvoj tak, aby mu bylo plně umožněno adaptovat se jak v rámci vzdělání, tak v rámci společnosti, ale také v rámci jeho pozdějšího začlenění coby aktivního člena společnosti.

- **Program společenská účast**

Cílem je podpora vyjádření a organizace romské populace, která bydlí na určitém území, a podpora toho, aby mohli být ve vzájemném kontaktu s institucemi, účastnit se sousedských platforem, bránit svá práva a seznamovat ostatní se svou kulturou, reflektovat vlastní situaci a potřeby a reakce na ně předávat okolí.

- **Program podpora kultury**

Cílem je podpora účasti na zlepšení obrazu romské komunity pomocí rozvoje různých aktivit s cílem propagace kultury, které přesahují pozitivní akci na kompenzaci sociálního znevýhodnění.

Metody a zásady realizace sociálních programů:

- Využití zkušeností z různých pilotovaných intervenčních strategií
- V potaz je brána “nevědomost a neznalost” většinové společnosti a nutnost překonávání obav a předsudků
- Vzdělávání a posilování postavení občanů
- Podporování transformace společných prostorů a jejich využití
- Podpora a využití sociálních sítí a existujících sociálních struktur
- Přímé zapojení klientů do procesu

Zdroj: IRIS

Nizozemsko

Nieuwegein

Příkladem komplexního přístupu k otázce práce s romskou komunitou je způsob práce ve městě Nieuwegein. V roce 2009 byl zahájen projekt Wisselgeld⁵ (česky Výměna), do kterého se zapojilo 27 romských rodin. Hlavním cílem programu je docílit pozitivní změny v rodinném systému se specifickým zacílením na rodiče, děti a prostředí, ve kterém žijí.

Hlavními cíli tohoto programu je:

- zlepšit školní docházku romských dětí
- snížit závislost na sociálních dávkách
- snížit zadluženost
- náprava antisociálního chování
- snížit kriminalitu

Program je zaměřen na takzvané multiproblémové rodiny (multi-problem families), jejichž specifickou situaci je možné vyřešit pouze individuálním přístupem. Tento přístup je vytvářen a prováděn zprostředkovateli, kteří navrhnu akční plán pro každou rodinu a jsou poté zodpovědní za jeho naplňování a koordinaci s dalšími zapojenými aktéry. Protože se jedná o integrovaný přístup, dalšími smluvními partnery, kteří se podílí na plnění tohoto individuálního plánu, jsou:

- kancelář státního zástupce
- policie
- 3 bytová družstva
- místní neziskové organizace
- provincie Utrecht
- Rada pro péči o dítě
- Rada pro právní ochranu dětí
- místní hygienická stanice
- základní a střední školy

Tato spolupráce je velmi důležitá, protože v minulosti jednotlivé organizace pracovaly s rodinami samostatně a chyběla mezi nimi koordinace. Z toho důvodu bylo obtížné dosáhnout nějakých pozitivních výsledků.

Program Výměna vychází z myšlenky “něco za něco”. Město poskytne rodinám asistenci při řešení jejich problémů – například oddlužení – a na druhé straně rodina bude posílat děti do školy. Jedná se tedy o přístup, který kombinuje “investici do péče” s “vyžadováním dodržování pravidel”. Podstatným charakterem přístupu ve městě Nieuwegein je to, že zástupci radnice se nedívají na Romy jako na oběti, které jsou závislé na podpoře a

⁵ Zpracováno podle strategického dokumentu Wisselgeld. Intensieve begeleiding voor multiprobleemgezinnen met een Roma achtergrond. “Zander perspectief valt niets te coachen”.

pomoci společnosti, ale jako na běžné obyvatele Nieuwegeinu.

Zaměření na školní docházku je v tomto programu klíčové. Na začátku programu měly téměř všechny děti z romských rodin absence ve škole. Po třech letech průběhu programu bylo možné identifikovat následující výsledky (2012):

Počet dětí ve věku 5-12 let	43
Počet dětí, které chodí pravidelně do školy	35
Počet dětí, které mají občas zameškané hodiny	8
Počet dětí ve věku 12-18 let	23
Počet dětí, které chodí pravidelně do školy	9
Počet dětí, které mají občas zameškané hodiny	9
Počet dětí, které nejsou zapsány k žádnému studiu	5

Kromě zlepšení v docházce zejména na základní škole došlo také ke zlepšení v ostatních oblastech. Policie a bytové družstvo hlásí menší počet případů nepořádku či obtěžování hlukem v místech, kde rodiny žijí, a také v obchodních centrech, více romských rodin se účastní programů na oddlužení a závislost na sociálních dávkách se také snižuje.

Řídící struktura programu Wisselgeld je jasně daná. Řídící skupina sdružuje kromě zástupců města Nieuwegein také ředitele smluvních organizací. Řídící skupina má v případě nesouladu na nižších úrovních finální slovo.

Metoda

Program Výměna klade velký důraz na osobu case managera, který je v přímém kontaktu s konkrétní romskou rodinou. Jako hlavní kvalita case managera je identifikována proaktivnost – to znamená, že case manager reaguje na signály v rodině a nečeká na to, až ho rodina sama požádá o pomoc.

Hlavní elementy v přístupu v tomto programu jsou následující:

- proaktivní přístup
- řešení šitá na míru
- komplexnost a integrovanost
- zaměření na kompetence
- povinnost participace
- přenositelnost
- dodržování pořádku
- zaměření na celý systém
- náklady a výnosy

- sankce
- strukturovanost
- měřitelnost

Fáze celého programu/procesu jsou následující:

1. Úvodní fáze

V prvním měsíci je kladen důraz na vytvoření pravidelnosti a strukturovanosti práce s rodinou. První měsíc funguje také jako zkušební doba. Pokud se nepodaří přimět rodinu ke spolupráci, informuje prostředník o této situaci vedoucího projektu a ten může přistoupit k represivním krokům a přinutit rodinu ke spolupráci.

STRUKTURA PROGRAMU WISSELGELD

2. Fáze strukturování

Program Výměna je koncipován tak, že v první fázi pracuje s rodinou pouze case manager. Teprve v průběhu práce se může podle konkrétního vývoje rozhodnout, že povolá ke spolupráci další aktéry. Výsledky této fáze musejí být dobře měřitelné a přenositelné pro další instituce.

3. Fáze učení

V této fázi učí case manager rodinu jak získat kontrolu nad důležitými věcmi a také jak se lépe starat o dítě.

4. Závěrečná fáze

K závěrečné fázi může dojít, jakmile v rodině nastane pozitivní a přístupné prostředí, ve kterém je možné dále pracovat. Samozřejmě musejí dostat prostor i další organizace, pokud je to nutné, které mohou rodině něco nabídnout.

Financování tohoto programu spočívá především ve financování nově vytvořených pracovních míst. Jedná se o jeden úvazek vedoucího projektu, 2 úvazky case managerů a náklady na školení. Tyto náklady platí město Nieuwegein.

Zdroj: Otto Mertens

4. Oblast VZDĚLÁNÍ

4.1. VZDĚLÁVACÍ PROGRAM – IRIS⁶

Zdroj: IRIS

IRIS si je vědom toho, že nemá hlavní kompetence v oblasti vzdělávání, a vzhledem k tomu, že právě to je klíčovým faktorem sociální integrace, spolupracuje v tomto ohledu koordinovaně s ostatními institucemi.

Vlastní koordinovaný program vzdělávání IRIS podporuje integraci dětí a mladistvých do škol a účast dospělých na vzdělávacích aktivitách, ať už se jedná o příslušníky rodin ze slumů, čtvrtí se speciální typologií nebo lidí z mnohaposlaňných bytů.

Program lze rozdělit do dvou větších skupin:

I. ŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Probíhá na čtyřech úrovních: dítě, rodina, škola a instituce spojené se vzděláváním. Vymezujeme následující cíle:

- Aby se dítě ve škole cítilo jako v přirozeném prostředí, které je nezbytné pro jeho

⁶ Zdroj: publikace Ilusion, IRIS 2010

osobní vývoj.

- Aby se do vzdělávacího procesu zapojila i rodina dítěte, udržovala jeho pozitivní naladění vůči škole a podněcovala v něm zájem o školní docházku.
- Aby škola poznala a pochopila svébytné rysy romského kolektivu a zvyšovala kvalitu vzdělávání dětí.
- Aby instituce a kolektivy zabývající se vzděláváním zvyšovaly koordinaci s různými edukačními aktivitami.
- Aby si instituce uvědomovaly potřebu vzdělání, osobního přístupu, ekonomických a materiálních zdrojů a jakýchkoli jiných přínosných aspektů, které se podílejí na správném školním vzdělávání.

Žáci se rozdělují do následujících vzdělávacích fází:

a. Vzdělávání v mateřské škole. V této vzdělávací fázi, určené dětem od 0 do 5 let, vymezujeme následující cíle:

- Stimulovat a podporovat celkový proces vývoje dítěte.
- Standardizovat chování, předcházet nevhodnému chování, zmírňovat negativní dopady sociálního a kulturně degradovaného okolí.
- Předávat základní znalosti a dovednosti, které podporují vývoj a usnadňují začlenění do zákonné školní docházky.
- Přispívat k pokrytí základních potřeb nejmenších dětí: potrava, hygiena, zdraví, cit a bezpečí.
- Zahrnout do vzdělávacího procesu děti i jejich rodinu.

Data získaná během roku 2010 ukazují, že děti se do školního systému zapojují rychle, což napovídá tomu, že tento fakt bude mít příznivé účinky na jejich následné vzdělávání v rámci povinné školní docházky.

b. Povinná školní docházka. Určená dětem od 6 do 16 let. Hlavním cílem je dosáhnout standardizaci školních zvyků u populace školního věku a usnadnit jejich sociální vývoj a integraci.

Rozděluje se do dvou fází:

- První stupeň vzdělávání: od 6 do 12 let
- Druhý stupeň vzdělávání: Rozdělen do dvou cyklů, první od 12 do 14 let, druhý od 14 do 16 let.

II. VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Jsou rozvíjeny aktivity směřující ke vzdělávání osob starších 16 let, je kladen důraz na neustálé vzdělávání jako součást plánování života.

Rozlišujeme následující cíle:

- Aby se dospělí dále vzdělávali a zlepšovali v jakékoli oblasti.
- Aby věděli o tom, jak je vzdělání důležité pro společnost, ale i pro ně osobně.
- Aby se vzdělávacích procesů účastnili dobrovolně a využívali obecně dostupných

prostředků a podpory.

- Aby dospěli, kteří žijí ve slumech či v lokalitách se speciální typologií, docházeli na vzdělávací kroužky mimo oblast, v níž žijí.

K dosažení těchto cílů mají odborníci v plánu následující zdokonalení své činnosti:

- Poznat dostupné možnosti pro dospělé osoby z daného okresu či obce, poznat různé vzdělávací kurzy.
- Nabídnout lidem řešení po zvážení toho, jaké mají potřeby.
- Podporovat dobrovolnou účast dospělých na všeobecných vzdělávacích programech.
- Zavést rekvalifikační studijní skupiny propojené se základním vzděláváním.

4.2. PROGRAM PROMOCIONA – ABY ROMOVÉ BYLI VE ŠKOLE ÚSPĚŠNÍ. PROGRAM PODPORY A ORIENTACE VE VÝCHOVĚ PRO MLADÉ ROMY A JEJICH RODINY

Cílem programu Promociona, který realizuje od roku 2007 FSG, je přispět ke vzdělávací normalizaci⁷ romských dětí tak, aby dosáhly vyššího studijního úspěchu v závěrečném ročníku základního vzdělání a v povinném středním vzdělání (do 16 let), a dále podpořit kontinuitu vzdělání v nepovinném středoškolském a vysokoškolském studiu nebo v učebních oborech.

Cíle:

- Usnadnit přechod ze základního vzdělání na povinné střední vzdělání, podpořit pravidelnou školní docházku a další studium.
- Vytvořit a posílit podmínky nutné pro podporu vzdělávacího úspěchu romské komunity a obecně celé vzdělávací soustavy na základě práce s různými činiteli: žáky a žákyněmi, rodinami, školami a jinými sociálními činiteli.

Příjemci

Hlavní činnost programu Promociona je zaměřena na romské žáky a žákyně v posledních dvou ročníkách základního vzdělání (5. a 6. třída) a povinného středoškolského vzdělání (7. a 8. třída, 1. a 2. ročník) ve čtvrtích, kde je program uplatňován, a tudíž se zaměřuje i na rodiny. Školy a práce prováděná společně s učiteli jsou dalšími základními pilíři, které je nutné mít při rozvoji této činnosti na zřeteli.

K žákům a žákyním, s nimiž se pracuje v rámci probíhajících činností, patří nezletilé děti, na které se vztahuje normalizovaná školní docházka a u kterých je nutné hodnotit doprovod, jenž umožňuje získání závěrečného vysvědčení o ukončení povinné středoškolské docházky a úspěšnou kontinuitu ve studiu, které následuje po povinném vzdělání.

⁷ Normalizace: v oblasti vzdělání se pod pojmem normalizace rozumí právo každého chlapce či dívky být rovnocenně zařazen do veřejného systému vzdělání, který mu/jí poskytne potřebné prostředky pro plný rozvoj aspektů se záměrem mu/jí usnadnit školní a společenské zařazení a pozdější začlenění do společnosti jako její aktivní člen.

Požadavky na rozvoj programu Promociona

- Žáci a žákyně musí být v posledních dvou ročnících základního nebo povinného středního vzdělání.
- Žáci a žákyně musí chodit pravidelně na výuku a v posledním čtvrtletí nesmí chybět více než 80 % vyučovacích hodin.
- Musí platit dohoda mezi rodinou žáka/yně a pracovníky programu.
- Škola, v níž je žák/yně zapsán/a se musí předem zavázat k účasti na činnostech, které se v rámci programu rozvíjejí.

Prioritní činnosti

V prováděných činnostech jsou stanoveny tři úrovně intervence v případě, že je program Promociona zaměřen na individualizovanou práci se žáky a žákyněmi a jejich rodinami (Individualizovaný plán intervence). Spolupráce se školami je navíc klíčovým faktorem pro rozvoj programu, stejně jako spolupráce s jinými prostředky a službami, které lze zahrnout do vzdělávacího procesu žáků.

- Individuální úroveň: práce se žákem nebo žákyní a jeho/její rodinou musí probíhat v bližším vztahu a prioritou je sled intervence. To se promítá do tzv. designu Individualizovaného plánu intervence, individualizovaného vedení jednotlivce a orientačního pohovoru se žákem/yní i rodinou.
- Skupinová úroveň: udílí se prvořadost skupinovému vzdělání jako prostoru, který slouží pro posílení studijní podpory, a jako místu, kde je možné uvést naučené chování a postoje jednotlivce do praxe tak, aby umožnily posílení a osvojení nových hodnot a postojů. Učebny Promociona, mimo jiné, hrají na této úrovni významnou úlohu. Jako prostory pro studijní podporu a posílení se využívají pro práci na osvojení návyků ke studiu a zvykům, rytmu a norem, které usnadňují začlenění nezletilých do vzdělání, včetně kontinuity a setrvání ve vzdělávacím systému.
- Sociálně komunitní úroveň: pracuje se s prostředím a sociálními činiteli blízkými žákům a školám, což jsou prvky, které neformální cestou ovlivňují vzdělávací proces a dosažení cílů programu Promociona.

Zdroj: IRIS

SCHÉMA ČINNOSTÍ A ÚROVNÍ PŮSOBNÍ

ČINITELÉ / ÚROVNĚ	INDIVIDUÁLNÍ	SKUPINOVÉ
ŽÁCI ŽÁKYNĚ	Počáteční diagnóza Design Individualizovaného plánu intervence Dohled Orientace ve vzdělání Sledování Hodnocení	Třídy Promociona Školní podpora Orientační pohovory zaměřené na vzdělání
RODINY	Design Individualizovaného plánu intervence Orientace ve vzdělání Dohled a rodinná péče v oblasti vzdělání Sledování Hodnocení Koordinace s mentory	Rodinné orientační pohovory o vzdělání
ŠKOLY	Zapojení v individuálním plánu intervence Sledování žáků a rodin	Školení poradenství
JINÍ ČINITELÉ	Koordinace s odborníky	Síťová práce

Zdroj: IRIS

Veldhoven

Přístup ke vzdělávání dětí z romské komunity se ve Veldhovu změnil v průběhu roku 2004. Dříve Romové cestovali po Evropě a ve Veldhovu se usadili pouze na několik měsíců v roce. Řada rodin byla nedůvěřivá vůči oficiálním orgánům a školám a děti do škol neposílala. Navíc existovaly pouze romské třídy, a to pouze v průběhu zimních měsíců. Změna nastala s příchodem nového starosty a týkala se zákazu cestování v zimních měsících a povinnosti, aby všechny děti byly zapsané ve škole a účastnily se výuky.

Tato změna v sobě zahrnovala potřebu vytvořit několik nových pracovních pozic:

- romský zprostředkovatel v organizaci Stimulans
- komunitní pracovník pro předškolní výchovu
- komunitní pracovník pro školní výchovu
- komunitní pracovník na střední škole
- jobcoach v organizaci Stimulans
- úředník pro školní docházku
- pracovník úřadu práce
- referent pro romské otázky z obecního úřadu

Současná situace ve školní docházce je následující:

- ¾ dětí nemají ve škole žádné problémy
- absence se týká převážně jedné rodiny
- absence způsobené nemocemi zůstávají stále vysoké
- úspěchy s docházkou u dívek

Město Veldhoven spolupracuje na otázkách vzdělávání romských dětí s místní neziskovou organizací Stimulans na dvou projektech.

První projekt je realizován společně ve čtyřech nizozemských městech a jeho cílem je zlepšit životní podmínky, které existují mezi romskými rodinami. Tento projekt iniciovalo ministerstvo spravedlnosti a spočívá v integrovaném přístupu k řešení dané problematiky. Specificky se zaměřuje na způsob práce s multiproblémovými rodinami a na práci s romskými dětmi.

SCHÉMA INTEGROVANÉHO PROJEKTU

Cílem projektu je vytvořit a popsat metodologii s diagnostickým plánem a plánem na řešení stávající situace. Dalším výstupem projektu bude identifikace kompetencí, kterými musí

disponovat projektový tým a jeho individuální členové. Výsledky z tohoto projektu budou k dispozici v roce 2014.

Druhý projekt je zaměřen na vzdělávání romských matek s dětmi a nese název No Escape (Není úniku). Zaměřuje se na romské ženy ve věku 18-27 let, které jsou závislé na příjmech ze sociálních dávek, a jejich děti.

Parametry programu:

- setkávání 2x týdně od 9 do 12 hod
- maximálně 12 žen ve skupině
- ženy jsou v oddělené místnosti a učí se nizozemštinu, psát a číst, pracovat na počítači a věci spojené s výchovou dětí
- dále se vzdělávají v oblasti zdraví a stravování
- děti jsou ve vedlejší místnosti pod dozorem vychovatelek, kde se učí si navzájem hrát

Účast v tomto programu je povinná – pokud některá z žen přestane na kurzy docházet, hrozí jí snížení či odebrání sociálních dávek. Při první absenci navštíví rodinu pracovník organizace Stimulans, při druhé absenci se problém řeší s pracovníkem radnice, který má na starosti sociální dávky.

Pozitivním jevem tohoto programu je také to, že romské ženy jsou nuceny alespoň na několik hodin týdně odejít ze svého stereotypního prostředí. To jim umožňuje vymanit se částečně ze stálého kontaktu se svými muži a nabízí jim to možnost setkávat se s dalšími romskými ženami a také s majoritní populací.

I v tomto programu dochází k integrovanému přístupu, protože na něm participují zástupci města, neziskové organizace a střední školy.

Případová studie: Platforma romských nizozemských municipalit

V Nizozemsku žije v současnosti podle odhadů přibližně 30-35 tisíc Romů. Větší komunity se nacházejí zejména v 16 nizozemských municipalitách, z nichž 12 se rozhodlo v roce 2009 vytvořit spolupracující platformu (jedná se o města Nieuwegein, Enschede, Oldenzaal, Veldhoven, Utrecht, Capelle aan den IJssel, Lelystad, Ede, Sittard-Geleen, Stein, 's-Hertogenbosch a Amsterdam jihovýchod). Tato platforma byla ustavena v rámci Svazu nizozemských municipalit (VNG) a jedním z hlavních cílů je upozornit nizozemskou vládu na problémy, které v oblasti romské integrace existují. Řada těchto problémů je provázaná a nebylo je již možné řešit pouze v rámci kompetencí, kterými disponují místní samosprávy. Již po několika měsících existence bylo nizozemskou vládou vyčleněno několik set tisíc EUR na pilotní projekt ve čtyřech vybraných municipalitách (o tomto projektu více výše v této kapitole).

Kromě lobbování a snahy ovlivňovat vládní politiku v jednotlivých oblastech je platforma místem pro pravidelná setkávání zástupců zapojených měst – v současné době dochází k pracovním jednáním a výměně zkušeností 3-4 krát do roku. Předsednictví v platformě má v současné době město Nieuwegein.

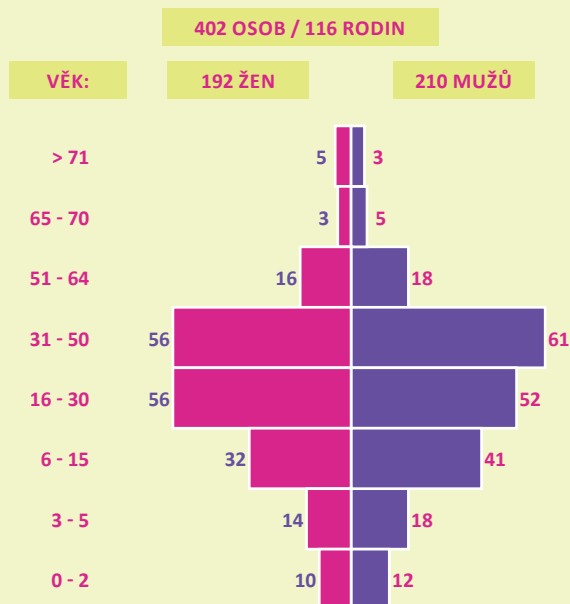
Přílohy

PŘÍPADOVÁ STUDIE - POSTUP PŘI PŘESÍDLENÍ SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITY/SLUMU EL VENTORRO NA OKRAJI MADRIDU

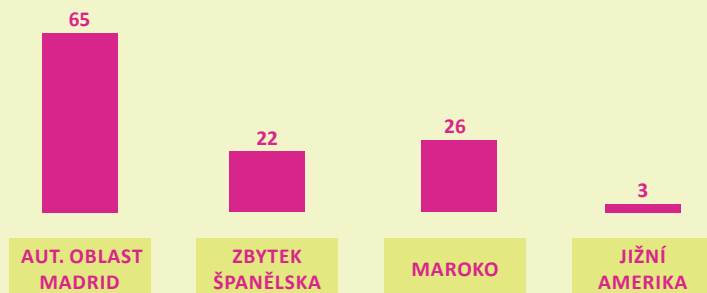
Sociálně vyloučená lokalita/slum El Ventorro u Madridu (fungovala již od 70. let)

POPULACE (pohlaví a věk)

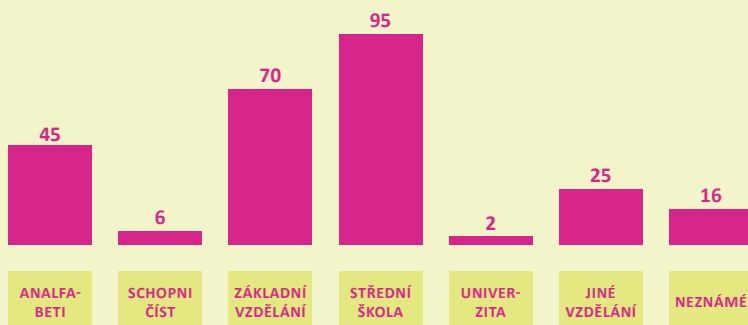

Zdroj: IRIS

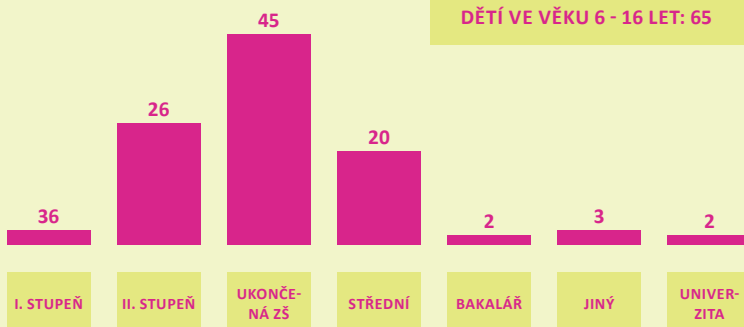
PŮVOD RODIN

VZDĚLANOSTNÍ SKLADBA

VZDĚLÁNÍ DĚTÍ

Zdroj: IRIS

Návštěva pracovnice týmu IRIS v El Ventorro

Základní schéma kroků souvisejících s přesídlením obyvatel sociálně vyloučené lokality/slumu El Ventorro u Madridu do běžné bytové zástavby

Přesídlení v El Ventorro realizoval tzv. Tým pro intervenci v rodinách ohrožených sociálním vyloučením IRIS, který má za cíl usnadnit sociální integraci rodin žijících ve slumech.

A) Služby poskytované týmem:

- Diagnostika situace ve slumech a doporučení k intervenci
- Informování klientů, poradenství a příprava na intervenci
- Koordinace a monitorování s orgány zapojenými do intervenčního procesu
- Včasná diagnostika případů sociální nouze
- Přímá podpora rodiny při stěhování a reintegraci v novém prostředí

B) Aktivita týmu v rámci procesu přesídlení:

- Sčítání obyvatel slumu a jednotlivých rodin
- Návštěvy v domácnostech
- Pozvání a jednání v kanceláři IRIS
- Koordinace jednotlivých případů do společného plánu přesídlení

FÁZE INTERVENCE

SOCIÁLNÍ PRÁCE
A PŘÍPRAVA NA STĚHOVÁNÍ

PŘIDĚLENÍ BYTU

INTEGRACE DO NOVÉHO
BYDLIŠTĚ (36 měsíců)

STĚHOVÁNÍ A
ZABYDLOVÁNÍ
SE (3 měsíce)

ADAPTACE
(24 měsíců)

INTEGRACE
(9 měsíců)

UKONČENÍ
INTERVENCE

POKRAČUJÍCÍ
PODPORA
(dobu neurčitou)

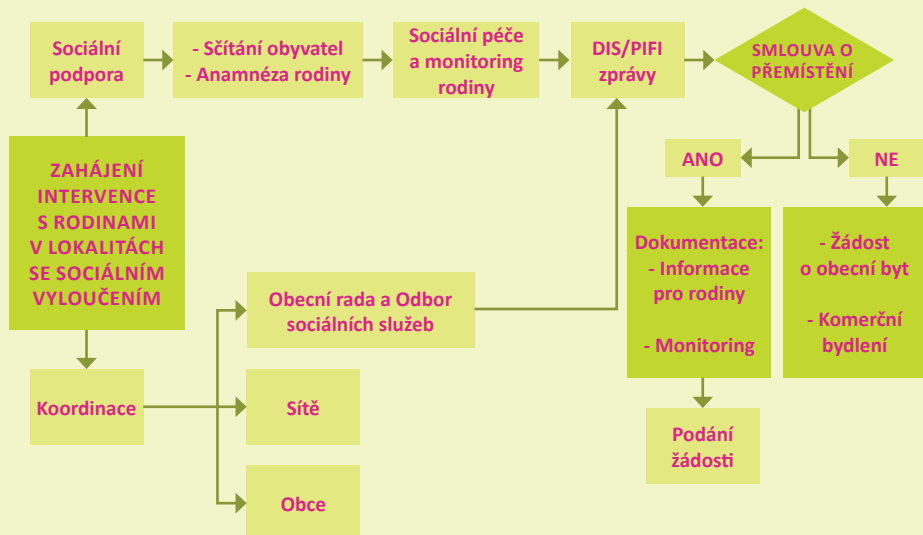
- Koordinace ostatními institucemi sociální sítě
- Registrace, kompletace technické dokumentace
- Dohoda o stěhování a přidělení nového bydlení

C) Další součásti procesu stěhování:

- Informování o přistěhování nových obyvatel ze slumů spolubydlícím v domě/sousedství
- Zpracování žádosti o veřejné/sociální bydlení
- Schválení žádosti sociálními pracovníky zodpovědnými za příslušný dům/oblast
 - Prezentace pro stěhované rodiny o následujících tématech:
 - Převzetí bytu a pravidla jeho využívání
 - Smlouva o nájmu

- Ceny a úhrada za služby
- Pravidla soužití se sousedy
- Další případné služby IRIS (kontakty v případě potřeby)

GRAF PROCESU PŘESÍDLNÍ V EL VENTORRO

Příloha č. 2

MAPA PROCESŮ PROGRAMU ACCEDER PRO SOCIÁLNÍ A PRACOVNÍ ZAČLENĚNÍ ROMSKÉHO OBYVATELSTVA

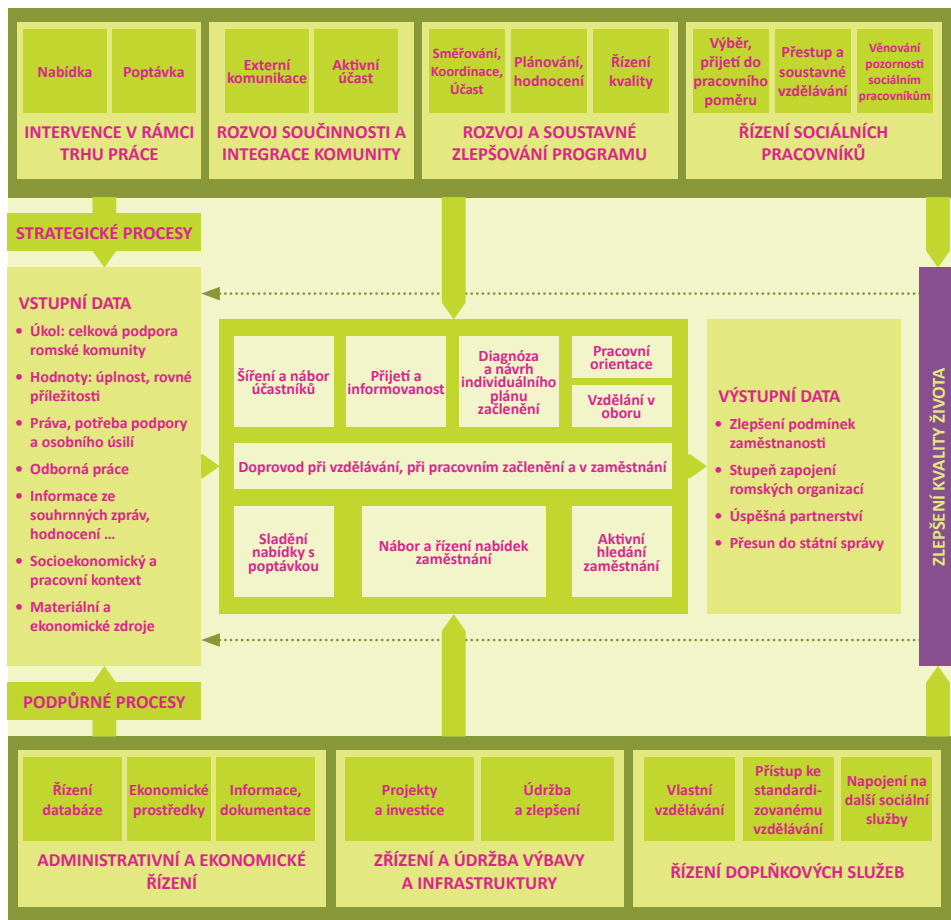

SCHÉMA STANOVENÍ POTŘEB PŘI PROCESU UMÍSTĚNÍ NA TRH PRÁCE

	INFORMACE O KLIENTECH	DIAGNOSTIKA	ZVLÁŠTNÍ POTŘEBY
Bytová situace	Typ bytové jednotky. Čtvrť, kde má uživatel trvalé bydliště.		V případě nevyhovujícího bydlení, které neumožňuje, například, minimální hygienické podmínky nebo dostup hromadné dopravy.
Finanční prostředky	Nezaopatření rodinní příslušníci Počet rodinných příslušníků s příjmy Současný stav zaměstnanosti.		V případě mimořádné chudoby, která nedovoluje ani minimální výdaje na přesun za účelem hledání zaměstnání.
Rodinná anamnéza	Stav (osobní) Počet dětí Počet sourozenců a místo, kde bydlí Podoba rodinného soužití Počet nezaopatřených rodinných příslušníků	Popis a názor situace v rodině, možnosti rodinné reorganizace při získání zaměstnání	Ženy s nulovou časovou disponibilitou.
Podpora rodiny v procesu začleňování	Stav (osobní) Počet dětí Podoba rodinného soužití Počet sourozenců a místo, kde bydlí Počet	Reference rodiny ohledně pracovní příležitosti v zaměstnaneckém poměru. Názor rodiny na začlenění do pracovního	Zejména v případě mladých lidí a provdaných dospělých žen, kterým chybí v rodině jakákoli autonomie.

	INFORMACE O KLIENTECH	DIAGNOSTIKA	ZVLÁŠTNÍ POTŘEBY
	nezaopatřených rodinných příslušníků Absolvované kurzy a hodnocení.	procesu. Možnosti přeorganizování rodiny při získání zaměstnání.	
Zdravotní stav	Postižení uznané IMERSO (Institut sociálních věcí)		Osoby trpící depresí nebo závislostí na omamných látkách
Společenské schopnosti		Společenské chování. Postoje	
Předchozí pracovní návyky	Profese a zaměstnání rodičů Zaměstnání manžela/ky Účast na hospodaření domácnosti Dosažené vzdělání V současnosti se účastní kurzu Již pracoval/a za mzdu/pracovní smlouvy Popis dosavadní praxe Zápisy na úřadu práce	Důvody možné absence v zaměstnání Znalost města Schopnost přesunu po městě. Podmínky, za jakých by přijal/a zaměstnání Očekávání od programu	V případech pracovních příležitostí vázaných pouze na neformální rodinné/osobní hospodaření a přežití
Jednání s institucemi	Adresa Způsob soužití		Výchovné ústavy, vězeňská zařízení s omezujícími soudními opatřeními, která neumožňují zařazení do pracovního poměru
Úroveň vzdělání	Řidičský průkaz Ukončené vzdělání Umí číst/psát/ čerstvě gramotný Absolvované kurzy		V případě negramotnosti či velmi nízké gramotnosti

Příloha č. 4

TYPY INTERVENCE

HLAVNÍ OBLASTI PŮSOBNÍ	CÍLE	PŮSOBNÍ	KOORDINACE
Intervence v aspektech spojených s bydlením	Podpořit v potřebách vztahujících se k bydlení	Odklon k týmu základní péče a bydlení Nadace	Tým základní péče Nadace a týmu bydlení
Intervence v otázkách souvisejících se vzděláním a odbornou přípravou	Zvyšovat povědomí a informovanost obyvatelstva o potřebách vzdělání Znat celou síť pramenů odborné přípravy Podchytit zájmy a dovednosti uživatelů na základě stávající nabídky Podporovat v docházce do kurzu	Podpora při vyřizování potvrzení o ukončení povinné školní docházky Doprovod do zařízení pro dospělé Hledání kurzů odborné přípravy Derivace ke vzdělání Individuální monitoring osob, které zahajují odbornou přípravu	Zařízení pro dospělé Veřejné a soukromé subjekty poskytující vzdělání
Intervence v otázkách vztahujících se k podpoře žen a sladění rodinného a pracovního života	Zvláštní podpora žen v globálnější měřítku, než je pouze zaměstnání Pokrýt zvláštní potřeby v souvislosti s péčí o rodinné příslušníky	Žádost o subvenci na školní stravování Žádost o školní družinu Žádost o umístění v mateřské škole	Týmy základní péče Nadace a tým bydlení Externí zdroje městské části
Intervence v otázkách vztahujících se ke zdraví	Podpora a péče o zvláštní potřeby kolektivu postiženého dočasnými nebo chronickými nemocemi	Informace Doprovod při vyřizování žádostí o potvrzení o postižení Poradenství v síti zdrojů	Subjekty, které pracují s tělesně a duševně postiženými Osoby odpovědné za zdraví v týmech sociální podpory

HLAVNÍ OBLASTI PŮSOBNÍ	CÍLE	PŮSOBNÍ	KOORDINACE
		psychologické péče Derivace k subjektům se zvláštními prostředky pro postižené osoby Péče o osoby, lokalizované týmy sociálních pracovníků, které jsou současně lokalizovány i středisky péče o drogově závislé občany nebo jinými subjekty zabývajícími se drogovou závislostí	Nadace
Intervence v otázkách vztahujících se k dodržování soudních opatření	Motivace k účasti ve vzdělávacích procesech a hledání zaměstnání Monitoring vzdělávacích aktivit nebo procesu hledání v koordinaci s odborníky na soudní opatření	Přijetí mladých lidí zařazených do našich vzdělávacích procesů: především školní dílny	Odborní pracovníci ve výchovných zařízeních: Ředitel a vychovatel Vychovatelé sledují přijatá předběžná opatření
Intervence v otázkách vztahujících se k osobní a kulturní podpoře účastníků		Hledání prostředků přes internet či jiná informační média, která vyžadují uživatele, i když se nevztahují přímo k zaměstnání Odklon k jiným zdrojům	Odpovědní pracovníci z různých oborů vzdělání

HLAVNÍ OBLASTI PŮSOBENÍ	CÍLE	PŮSOBENÍ	KOORDINACE
		Návštěva uživatelů ve vzdělávacích střediskách za účelem vzájemného sblížení a předání informací o našem programu Vyzvání uživatelů k iniciativám, např. diskusní skupiny, pohovory podporované sdělovacími prostředky, výzkumnými programy apod.	

Kontakty

Španělsko:

Instituto de Realojamiento e Integración Social

Avda. de Asturias 39, 28029 MADRID

Kontaktní osoba: Pedro Navarrete,
pedro.navarrete@irismadrid.org

Fundación Secretariado Gitano

C/ Ahijones s/n, 28018 Madrid

fsg@gitanos.org

www.gitanos.org

Nizozemsko:

Město Veldhoven

Meiveld 1, 5501 KA Veldhoven

Poštovní adresa: Postbus 10101, 5500 GA Veldhoven

Kontaktní osoba: Eric van der Sommen,
eric.vandersommen@veldhoven.nl

www.veldhoven.nl

Město Nieuwegein

Stadsplein 1, 3431 LZ Nieuwegein

Poštovní adresa: Postbus 1, 3430 AA Nieuwegein

Kontaktní osoba: Marijke Bosma,
m.bosma@nieuwegin.nl

www.nieuwegein.nl

Bytové družstvo Jutphaas Wonen

Montageweg 1 - 3433 NT Nieuwegein

Poštovní adresa: Postbus 1200, 3430 BE Nieuwegein

Kontaktní osoba: Margaret Zeeman,
mze@jutphaas.nl

www.jutphaas.nl

ERGON

Rooijakkersstraat 3, 5652 BA Eindhoven

Poštovní adresa: Postbus 601, 5600 AP Eindhoven

Kontaktní osoba: Chantal Broeders,
c.broeders@ergon.nu

www.ergon.nu